

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinto
Maarit Koskela

Pankkisäästämisen tuotteet ja Nordean henkilöasiakkaiden säästäminen

Työn ohjaaja Eeva Piirainen
Tampere 12/2009
Tampereen ammattikorkeakoulu

Liiketalouden koulutusohjelma, Taloushallinto

Tekijä Maarit Koskela

Sivumäärä 70

Valmistumisaika 12/2009

Työn ohjaaja Eeva Piirainen

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä perehdytään Nordean henkilöasiakkaiden säästämisen ja sijoittamisen tuotteisiin, niiden vertailuun sekä erilaisiin säästämistapoihin. Opinnäytetyöhön liittyvä selvitys säästämisestä kiinnostuneista asiakkaista on tehty satunnaisotantana Pirkkalan Nordean päivittäispalveluita käyttävistä henkilöasiakkaista. Säästämisestä kiinnostuneista asiakkaista tehdyn selvityksen perusteella selvisi, millaiset tuotteet ja säästämistyyli kiinnostavat eri-ikäisiä asiakasryhmiä. Säästämisestä tehty selvitys on luottamuksellinen, joten se on julkinen vasta vuonna 2012.

Pitkäaikaissäästäminen on ajankohtainen aihe tällä hetkellä. Pankit ja muut rahoituslaitokset kehittelevät parhaillaan uusia säästämisen tuotteita, joihin pitkäaikaissäästäjä voi sijoittaa varojaan eläkepäivien turvaksi. Uusia, ensikeväänä markkinoille tulevia verotettuja säästämisen tuotteita ovat pörssiosakkeet, obligaatiot, sijoitusrahastot sekä talletustilit. Uuden pitkäaikaissäästämislain myötä pankkien säästäjäasiakkaiden määrä saattaa lisääntyä tulevaisuudessa.

Avainsanat säästäminen, henkilöasiakas, pankki, säästämisen tuotteet, säästämistapa, säästämisen tuotteiden vertailu

TAMK University of Applied Sciences
Business Administration

Writer	Maarit Koskela
Thesis	Savings, Personal customer
Pages	70
Graduation time	12/2009
Thesis Supervisor	Eeva Piirainen

ABSTRACT

The main subject of this thesis is the saving styles, saving products and motives to save of individual, private persons. It starts by describing different forms of investment available for the customers of Nordea bank in Finland. The long-term saving in PS-accounts is likely to become more of the year 2010 because of a new law which is now being discussed by the government. The new law on long-term saving will bring many new savings products onto the market. New products will include funds, shares, deposit accounts and bonds.

Research into saving styles has been done in Nordea bank, Pirkkala. The results of this research show that the people are interested in different kind of products. This research is confidential until the year 2012.

Keywords saving, customer, bank, saving products, saving styles,
 comparing of saving products

ESIPUHE

Opinnäytetyön tekeminen henkilöasiakkaiden säästämisestä ja Nordean säästämisen tuotteista on ollut mielenkiintoinen projekti toteuttaa. Idean tähän työhön sain Pirkkalan Nordean konttorijohtaja Herkko Saarelta. Työskentelin kyseisessä konttorissa työharjoittelijana keväällä 2009 ja kesätyöntekijänä kesän 2009. Kiitokset konttorinjohtaja Herkko Saaren lisäksi haluan esittää myös ihanille työkavereilleni, jotka opastivat minua säästämisen tuotteiden tuntemiseen ja pankkityöhön. Työ oli palkitsevaa ja se antoi minulle uusia näkökulmia pankin liiketoiminnasta ja säästämisen tuotteista. Tehdessäni selvitystä säästämisestä kiinnostuneista asiakkaista, sain hyvää kokemusta siitä, millaiset tuotteet kiinnostavat eri elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Opinnäytetyön tekeminen henkilöasiakkaan säästämisestä tuki myös omaa oppimistani pankin työtehtäviin palveluneuvojana. Lopuksi haluaisin myös kiittää puolisoani Jaria kärsivällisyydestä tämän opinnäytetyön tekemisen aikana.

Tampereella joulukuussa 2009

Maarit Koskela

Sisältö

SISÄLTÖ	5
ERITYISSANASTO	7
1. JOHDANTO	8
2. TALLETUKSET	9
2.1 Ottolainaus	9
2.2 Talletuksen tunnusmerkit ja merkitys	9
2.3 Talletukset, tilastot	10
3. PITKÄAIKAISSÄÄSTÄMISLAKI	12
3.1 Uudistetun säästämislain edut säästäjäasiakkaille	12
3.2 Uudistetun säästämislain veroedut	13
3.3 Pitkäaikaisen säästämisen suunnitelma	14
4. PANKIN VAKAVARAISUUS	15
5. SÄÄSTÄMISEN TUOTTEIDEN VERTAILU	18
6. SÄÄSTÄMISEN TILIT NORDEASSA	22
6.1 Käyttötili	22
6.2 Etutili	23
6.3 Muita tilisäästämisen tuotteita Nordeassa	24
7. MÄÄRÄAIKAISET TILIT NORDEASSA	26
7.1 Määräaikainen sijoitustili	26
7.2 Uusiutuva Prime Sijoitustili	27
7.3 TalletusPlus -tilit	27
7.4 KorkoExtra -tili	27
7.5 ASP-tili	28
8. JOUKKOLAINAT	29
9. OSAKESIJOITTAMINEN	31
10. RAHASTOT	33
10.1 Nordean säästäjän rahastot	35
10.2 Rahastoyhtiöiden markkinaosuudet Suomessa	39
10.3 Sijoitusrahaston vertaaminen tunnuslukujen avulla	40
10.4 Sijoitusrahastolaki	42
10.5 Eläkevakuutussäästäminen	42
11. SÄÄSTÄMISEN ERILAISIA TAPOJA	44
11.1 Kuukausisäästäminen	44
11.2 Kertasijoitus	44
11.3 Satunnainen säästäminen	45
12. KAUPPALAKI	46
13. TALLETUSSUOJA PÄÄOMILLE	48

14.	PÄÄOMIEN VEROTUS	49
15.	SELVITYS SÄÄSTÄJÄASIAKKAIDEN KIINNOSTUKSESTA SÄÄSTÄMISEEN.....	51
	15.1 Selvityksen tulokset.....	51
	15.2 Selvitysprosessin arviointi.....	51
16.	YHTEENVETO	52
	16.1 Säästämisen ideologia	52
	16.2 Asiakastuntemus.....	53
	16.3 Asiantuntijuus	54
	16.4 Talouden seuranta, ajankohtaiset tuotteet.....	54
	LÄHTEET	56

Erityissanasto

Indeksirahasto	Sijoitusrahasto, joka sijoittaa eri osakkeisiin samassa suhteessa kuin niiden paino on indeksissä. Tuotto pyrkii jäljittelemään indeksin kehitystä.
Johdannainen	Instrumentti, jonka arvo perustuu jonkin toisen, kohde-tuutena olevan arvopaperin, indeksin, valuutan, hyödyk-keen tai oikeuden arvoon. Mm optiot, ja termiinit ovat johdannaissopimuksia.
Morningstar Rating	Morningstar ratingissä rahastot laitetaan paremmuusjärjes-tykseen rahastoluokittain riskikorjatun ja palkkiotarkistetun tuoton perusteella kolmen vuoden vertailulukuja käyttäen.
Osinko	Yhtiön vuosittaista osakkailleen jakamaa voitto-osuutta kutsutaan osingoksi.
Reittaus	Luottoluokitus eli reittaus kertoo yrityksen taloudellisesta asemasta. Huono luottoluokka merkitsee asianomaiselle yritykselle myös korkeampia lainakorkoja.
Sharpen-luku	Sharpen mittari kertoo riskisuhteutetusta tuotosta. Mitä suurempi on Sharpen mittarin arvo, sen parempi on rahas-ton riskisuhteutettu tuotto.
Takuusäästö	Selekta-eläkevakuutuksen vuosikorkoinen sijoitustuote, josta on mahdollista saada myös vuosittaista lisäkorkoa.
Ter-luku	Tunnusluku, jolla mitataan rahastoyhtiön palkkioiden osuutta rahaston pääomasta.
Tracking error	Tunnusluku, jolla mitataan sijoitusrahaston salkun tuoton poikkeamaa vertailuindeksistä.
Vipurahasto	Sijoitusrahasto, joka käyttää sijoitustoiminnassaan aktiivi-sesti johdannaisia tavoitellessaan keskimääräistä parempaa tuottoa
Volatiliteetti	Arvopaperien tuottojen vaihtelu eli riski.

1. Johdanto

Suomalaisten kotitalouksien varallisuus on kasvanut viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana huomattavasti. Talletuksissa on varoja tällä hetkellä nelinkertainen määrä verrattuna 1970-lukuun. Lisääntyneen varallisuuden vuoksi säästämisen ja sijoittamisen tuotteilla on kysyntää. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on esitellä Nordean henkilöasiakkaille tarkoitettua säästämisen tuotteita ja niiden tuotto-odotukset. Henkilöasiakkaiden säästämisen motiivit vaihtelevat ikäluokittain ja sopivien säästämisen tuotteiden valitseminen vaatii vertailua. Käsittelen tarkemmin joukkolainojen, osakkeiden ja rahastojen toimintaperiaatteita, rahastojen ja pankkien kannattavuuden mittareita, sekä lakipykälää, jotka koskevat säästämisen ja sijoittamisen tuotteita myyvien rahoitusyhtiöiden toimintaa.

Työn toiminnallinen tutkimusosa on tehty Pirkkalan Nordeassa kesällä 2009 säästämisestä kiinnostuneista henkilöasiakkaista. Selvityksen tavoitteena oli saada tietoa, mitkä säästämisen tuotevaihtoehdot kiinnostavat eniten eri asiakasryhmiä, ja millaisia säästäjiä eri-ikäiset henkilöasiakkaat ovat. Säästämisestä kiinnostuneista asiakkaista (100 henkilöä) tehdyn selvitysosion tulokset kappaleessa 15 – 15.2 ovat julkisia vuonna 2012.

Säästäminen on ajankohtaista ja tämänhetkinen taantuma on herättänyt ihmisissä säästämisen idean pahan päivän varalle. Nyt lama-aikana riskiä ei oteta niin paljon kuin hyvän taloustilanteen aikana. Säästämisen kohteena voi olla esimerkiksi asunto tai kesämökki, lomamatka, uusi auto, perinnön jättäminen lapsille tai säästäminen omien eläkepäivien turvaksi. Jokaisella on oma henkilökohtainen syy tai haave säästämisen tarkoituksiksi ja se muuttuu elämäntilanteiden mukaan.

Parhailtaan hallituksen käsittelyssä on ns. pitkäaikaissäästämislaki, joka mahdollistaisi tuotevalikoiman laajenemisen verotuetusta eläkevakuutussäästämisestä sijoitusrahastoihin, obligaatioihin, pörssiosakkeisiin tai pankkitalletuksiin. Pitkäaikaissäästämisen asiakkaiden määrä lain myötä kasvaa pankeissa. Pitkäaikaissäästäminen eläkepäivien turvaamiseksi on myös yhteiskunnallisesti hyvä asia, koska tällöin ei tule niin suuria paineita eläkevakuutusyhtiöille tai terveydenhuollon kustannuksien lisäämiseen tulevien ikäluokkien eläköityessä.

2. Talletukset

2.1 Ottolainaus

Ottolainaus on pankin termi pankkiin talletetulle rahalle. Tallettaja antaa pankille pääomaa, jonka suuruuden ja talletuksen pituuden mukaan pankki maksaa ottolainauskorkoa tallettajalle. Ottolainauksen vastakohta on antolainaus, jolloin pankki antaa lainaa asiakkaalle korkoa vastaan. Pankin toiminta perustuu otto- ja antolainaukseen ja sen erotuksen tuomaan marginaalituottoon. Henkilöasiakkaan säästämisesä ottolainauskoron määrä on tärkeä valintatekijä, kun valitaan sopivaa säästämisen tuotetta. Säästäjät vertailevat eri tuotevaihtoehtojen tuotto-odotuksia keskenään ja korkeamman riskin tuotteessa voi olla myös parhaimmat tuottomahdollisuudet.

2.2 Talletuksen tunnusmerkit ja merkitys

Talletukselle ominaisia piirteitä ovat niiden joukkosopimusluonne ja vakioehtoisuus. Talletukset ovat ehdoiltaan samansisältöisiä kaikille ja talletuksia tarjotaan lähtökohtaisesti ennalta rajoittamattomalle joukolle.

Talletuksen tyypillinen tunnusmerkki on sen rahamääräisyys ja siihen kuuluva tili pankin kirjanpidossa. Talletukset tehdään erilliselle tallettajakohtaiselle tilille kunkin tili­muodon osalta erikseen. Tilillä kulloinkin oleva rahamäärä voi muissa kuin määräaika­stalletuksissa vaihdella paljonkin, eikä yksittäisen talletuksen suuruudelle ole asetettu ylärajaa. (Kontkanen 2009, 110.)

Talletuksille on tunnusomaista myös lainsäädännössä varmistettu erityinen luotettavuus, turvallisuus ja salassa pysyminen. Talletuksia vastaanottavan pankin on kuuluttava tal­letussuojarahastoon, josta tallettajien saamiset pankin maksukyvyttömyystilanteessa maksetaan ilman, että tallettajien tarvitsee vartaa vasten valvoa saataviaan. Vain talletus­pankeilla eli liike-, säästö- ja osuuspankeilla on lain mukaan oikeus ottaa talletuksia yleisöltä. (Kontkanen 2009, 110.)

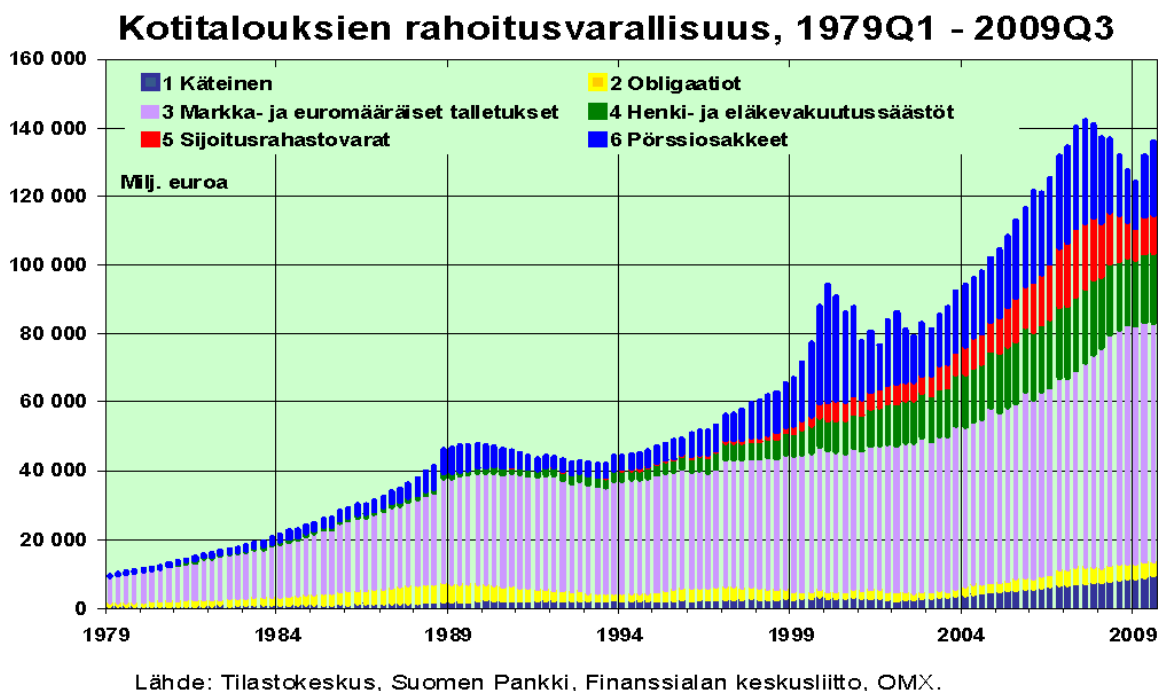
2.3 Talletukset, tilastot

Suomen Pankin, Suomen Sijoitustutkimuksen ja Tilastokeskuksen sivustoilta löytyy erilaisia tilastoja säästämisestä ja kuluttajien luottamuksesta talouteen. Suomen Pankin kuukausitiedotteessa 30.9.2009 oli tietoja kotitalouksien tämänhetkisistä talletuksista. Kuukausitiedotteen mukaan kotitalouksien talletuskanta oli elokuun lopussa 73,2 miljardia euroa. Huhtikuussa 2009 talletuskanta on ollut suurimmillaan, josta se on supistunut 1,2 miljardia euroa. Kotitalouksien talletuskannan keskiporkko laski heinäkuun 1,13 prosentista elokuun 1,05 prosenttiin ja kotitalouksien talletuskannan vuosikasvu hidastui 2,3 prosenttiin elokuussa. (Suomen Pankki 2009.)

Suomen Pankin tilastosivustoilta löytyy myös kotitalouksien talletukset vaateittain. Yhden yön talletuksissa oli varoja elokuussa päivitetyn tilaston mukaan 38 314 miljoonaa euroa. Määräaikaistalletuksiin oli sidottu varoja 18 635 miljoonaa euroa, joka oli 28,3 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Irtisanomisehtoiset ja muut talletukset kotitalouksissa olivat 16 292 miljoonaa euroa ja kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli näissä talletuksissa 35,1 %. (Suomen Pankki 2009.)

Tilastokeskuksessa kuluttajien luottamusta talouteen mitataan kuluttajabarometrin avulla. Sen avulla selviävät maakunnittaiset erot kuluttajien luottamuksessa talouteen. Alueellinen taloustilanne vaikuttaa tämän barometrin lopputulokseen. Uusimman tämän vuoden 2. neljänneksen kuluttajabarometrin mukaan, joka käsitteli Pirkanmaan aluetta, 43,3 % vastaajista arveli säästämismahdollisuuden tulevan mahdolliseksi tulevan seuraavan 12 kuukauden aikana. Se oli vähän vähemmän verrattuna koko maan vastaavaan lukuun, joka oli 46,5 %. (Tilastokeskus 23.7.2009.)

Kotitalouksien varallisuus on kasvanut merkittävästi 1970-luvulta lähtien. Tileillä on pääomia, joita voi sijoittaa erilaisiin kohteisiin. Lisääntynyt varallisuus lisää myös säästämisen ja sijoittamisen tuotteiden kysyntää. Seuraavassa taulukossa 1 (s. 11) on kuva varallisuuden kasvusta viimeisen kolmenkymmenen vuoden ajalta. Euromääräiset talletukset ovat kasvaneet eniten ja ne ovat nelinkertaistuneet 1970-lukuun verrattuna.

Kuvio 1: Kotitalouksien varallisuus, 1979Q1 – 2009Q3

Muita säästämiseen ja varallisuuteen liittyviä tilastokeskuksen tilastotietoja ovat Suomen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvot, kotitalouksien varallisuudet ja perintöä saaneet ikäluokat. Suomen Sijoitustutkimuksen keräämien lukujen mukaan ”Suomalaisilla kotitalouksilla on tällä hetkellä pankkitileillä enemmän rahaa kuin vuosi sitten: yli 74 miljardia euroa. Tästä yli 50 miljardia on säästössä käyttelytileillä.” (Taipale 2009.)

Tilastokeskuksen, Suomen Sijoitustutkimuksen ja Suomen Pankin tilastojen perusteella tileillä on paljon rahaa, jonka voisi saada tuottamaan paremmin kuin vain pitämällä niitä käyttelytileillä. Riskittömiäkin vaihtoehtoja talletuksille löytyy, ja kyse on vain siitä, millaisilla tuotteilla tallettajat saataisiin liikkeelle. Tarjoamalla asiakkaille yksilöllisiä ratkaisuja säästämisen ratkaisuksi, voisivat molemmat osapuolet hyötyä, niin rahoituslaitokset kuin asiakaskin.

3. Pitkäaikaissäätämislaki

Eduskunnassa on parhaillaan käsittelyssä pitkäaikaissäätämislaki. Lain tavoitteena on saada ihmiset säästämään eläkepäivien turvaksi. Tämä tarkoittaa, että suomalaiset saisivat pitkäaikaissäätämisen eli ps-tilit, jollaiset ovat muodossa tai toisessa käytössä lähes kaikissa länsimaissa – Suomea ja Kreikkaa lukuun ottamatta. Suomalaiselle yhteiskunnallekin olisi eduksi parhaillaan käsittelyssä oleva laki, koska ehdotuksen toteutuminen täydentäisi lakisääteistä eläketurvaa ja se toisi myös turvaa eläkepäiville. Laki on tavoitteena asettaa voimaan vuoden 2010 huhtikuussa. Merkittävänä uudistuksena verrattuna entiseen eläkesäästölakiin on verovähennettävään tuotevalikoimaan lisätty pörssiosakkeet, määräaikaistalletukset, obligaatiot ja rahasto-osuudet.

Verovähennysoikeus, korkotuotto ja talletuksien vuosittaiset hoitokulut ovat tärkeimpiä valintatekijöitä pitkäaikaissäätäjän ostopäätöksessä. Enemmistöllä työikäisestä väestöstä ei ole vielä ylimääräistä vakuutusmuotoista eläketurvaa. Eläkevakuutusmarkkinat ovat suuret, kunhan vain saadaan oikeanlaiset tuotteet kohtaamaan asiakkaat. ”Rahalliset eivät ole saaneet yksityiskohtaisia ohjeita, eikä esimerkiksi uuden tuotteen hinnoittelua ole ratkaistu. Eli tarkkaan ei vielä pysty tuotteita vertailemaan” (Laurila 2009.)

Käsittely uuden säästämislain tarkoista yksityiskohdista on vielä kesken Eduskunnassa. Medioissa käsitellään päivittäin huhtikuussa 2010 voimaan astuvaa pitkäaikaissäätämislakia ja vertaillaan uusia tuotteita ja niiden tuottomahdollisuuksia. Mielenkiinto säästäjillä on jo herännyt uusia verotuettuja tuotteita kohtaan.

3.1 Uudistetun säästämislain edut säästäjäasiakkaille

Lakiuudistus mahdollistaisi pitkäaikaissäätämisen veroetuuksien laajenemisen eläkevakuutuksista myös muihin säästämismuotoihin. Uudistuksen arvellaan tuovan läpinäkyvyyttä tuote-ehtoihin ja alentavan mahdollisesti eläkevakuutusten kuluja ”Säästämisen tuotteiden lisääntyessä myös kilpailu ja avoimuus lisääntyisivät. Ehdot tulisivat selkeämmäksi, hinnat edullisemmaksi ja marginaalit ropisisivat alas.”(Kirsikkala 2009.)

”Käsittelyssä olevan lain mukaan verotettuun eläkesäästämisen (ps-tiliä) hallinnoisi pankki, sijoitusrahastoyhtiö tai muu sijoituspalveluyritys ja säästöjen vähimmäisnostoaika nousisi kahdesta vuodesta kymmeneen vuoteen.” (Simola 2009.) Myös ulkomaiset talletuspankit, joilla on Suomessa kiinteä toimipaikka voivat tarjota pitkäaikaissäästöpalvelua. (Finanssivalvonta 2009.) ”Varojen nostoaikaa voisi lyhentää kuuteen vuoteen lykkäämällä eläkkeelle jäämistään kahdella vuodella 65-vuotiaaksi.” (Koskinen 2009). Ehdot ovat siis muuttumassa ja varoja ei enää saa niin nopeasti pois eläkepäivinä kuin edellisten eläkesäästövakuutusehtojen ehtojen mukaan.

Uuden lain myötä asiakkaalla olisi oikeus irtisanoa uudistunut pitkäaikaissäästötili (PS-tili) ja vaihtaa palveluntarjoajaa ilman verovaikutuksia. Nykyisissä eläkevakuutus sopimuksissa vakuutusyhtiön vaihtomahdollisuutta ei ole. (Koistinen 2009.) Lakiuudistuksen myötä rahoitusyhtiöiden vanhat eläkesopimukset eivät voi vaihtaa omistajaa. Uusi vaihtomahdollisuus koskee vain uusia sopimuksia.

Pienimmät hoitokulut ja luotettavuus ovat tärkeimpiä valintatekijöitä, kun valitaan rahoitusyhtiötä hoitamaan eläkesäästöihin laitettavia varoja. Jos hallituksen suunnitelmat hyväksytään, muun muassa sijoitusten kuluista vaaditaan tarkkoja selvityksiä ja jopa havainnollisia esimerkkejä. Tämä parantaisi myös kuluttajan suoja. ”Säästäjän pitää kiinnittää huomiota myös tiliä hoitavan palveluntarjoajan vakavaraisuuteen, sillä Ps-tiliellä ei olisi talletussuojaa” (Simola 2009).

Talletussuojalla on suuri merkitys, mikäli talletukset kasvavat suuriksi. Pankkien ja muiden PS-tiliä myyvien rahoituslaitosten vakavaraisuudella on merkitystä tuleville säästäjille valikoidessaan palveluntarjoajaa pitkäaikaisille säästöilleen.

3.2 Uudistetun säästämislain veroedut

Uuden säästämislain myötä verotus kohtelisi tasapuolisesti eläkevakuutusta ja pitkäaikaissäästämistiliä. Nykyisin säästäjä voi vähentää osan eläkevakuutukseen tekemistään säästöistä verotuksessa. Tuleva laki mahdollistaisi veroedun myös muihin säästökohteisiin. Hannu Vanhasen mukaan Osakesäästäjien Keskusliiton puheenjohtaja, professori Timo Rothovius pitää veroetua osittain näennäisenä, sillä veronmaksu siirtyy vain myöhemmäksi eli siihen aikaan, kun tuottoja aletaan nostaa. Pitkäaikaissäästäjälle ja verotta-

jalle tästä on kuitenkin etua, sillä molemmille kertyy tuloa pitkäaikaissäästämislain myötä enemmän kuin ilman sopimusta. (Vanhanen 2009.)

Tulon parempi kertyminen perustuu siihen, että eläkesäästöistä kertyvä pääoma kasvaa uuden säästämislain mukaan korkoa korolle koko säästöajan. Veronmaksu korkotuotoista ja pääomasta siirtyisi vain eteenpäin, kunnes eläkesäästörahoja alettaisiin nostaa. Verohyötyä säästäjä saisi säästöaikana, sillä pitkäaikaissäästämisen maksuista saisi verovähennystä enintään 5 000 euroa vuodessa. Säästäjä voisi vähentää verotuksessaan ensisijaisesti pääomaveroa tai jos pääomatuloa ei olisi, niin 28 % maksetuista eläkemaksuista voisi vähentää erityisenä alijäämähyvityksenä ansiotuloista suoritettavasta verosta. Säästettyjä varoja nostettaessa maksettaisiin pääomaveroa koko eläkesäästösummasta. (Verohallitus 2009.)

3.3 Pitkäaikaisen säästämisen suunnitelma

Nordean keväällä 2009 teettämän tutkimuksen mukaan säästäjät Pohjoismaissa suosivat pankkitilejä. Tutkimuksessa ilmeni, että yli 70 prosenttia suomalaisista säästäjistä ja sijoittajista tallettaa säästönsä pankkitilille. (Petäinen 2009.)

Nordean säästämistutkimuksesta ilmenee, että yli puolet säästäjistä kertoo säästävänsä vailla suunnitelmaa. Pelkästään pankkitileille säästävistä jopa 70 prosenttia ilmoitti, että heillä ei ole erityistä säästämisen suunnitelmaa. ”Säästämiselle ei yleensä aseteta myöskään konkreettista tavoitetta: vain reilu viidennes ilmoittaa säästävänsä tiettyyn tarkoitukseen. Säästöön jää enemmän ja säästäminen tuntuu mielekkäämmältä, kun on asettanut itselleen selvän tavoitteen ja seuraa sen toteutumista”, toteaa Nordean yksityistalouden ekonomisti Tarja Svartström Petäisen kirjoittamassa artikkelissa. (Petäinen 2009.)

Nordean tutkimuksen perusteella säästämisestä kannattaa tehdä suunnitelma, jotta tavoitteisiin päästäisiin paremmin. Suunnitelman laadintaan voi pyytää apua pankin sijoitusasiantuntijoilta. Nordea.fi -sivustoilta löytää avuksi myös erilaisia laskureita, joiden avulla voi laskea etukäteen säästöjen karttumista esimerkiksi tietyllä kuukausittaisella säästösummalla. Erityisesti pitkäaikaissäästämässä on tärkeää tehdä säästämissuunnitelma, jotta säästäminen olisi johdonmukaista. Säästösuunnitelmaa ja säästämisen tuotetta voi kuitenkin aina muuttaa elämäntilanteen mukaan.

4. Pankin vakavaraisuus

Talletuksia pankkiin tehdessään tallettajaa kiinnostaa pankin vakavaraisuus. Finanssivalvonta tekee vuosittain vakavaraisuuden kokonaisarvion yksittäisistä, rahoitussektorin valvottavista Basel II -säännösten pilarin 2 mukaisesti (ns. SREP1). Basel II korostaa riskien kokonaisarvioinnin tärkeyttä. Sääntelyn tavoitteena on kannustaa valvottavia kehittämään ja parantamaan riskienhallintajärjestelmiään, liiketoimintamallejaan ja pääomastrategioitaan sekä turvata pääomien riittävyys. Basel II -sääntely laajensi niiden riskien määrää, jotka otetaan huomioon rahoituslaitosten omien varojen minimimäärää laskettaessa. (Finanssivalvonta 2009.)

Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) yhteydessä toimivan ns. Baselin komitean suosituksen mukaan pankilla on oltava omia varoja vähintään 8 % prosenttia pankin riskipainotettujen saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten erien määrästä. Uudistetut vaatimukset oli otettava pankeissa käyttöön viimeistään vuoden 2008 alusta. Suomen pankkien keskimääräinen vakavaraisuus on 2000-luvulla vaihdellut 15 ja 20 prosentin välillä. (Kontkanen 2009, 82.)

Vakavaraisuussääntely korostaa valvottavien omaa vastuuta ja valvottavan täytyy itse arvioida omat riskinsä. Riskien kattamiseksi pankkien on kiinnitettävä huomiota omien varojen määrään. Valvojan täytyy puolestaan varmistua, että valvottava arvioi riskinsä ja niiden kattamiseen tarvittavan pääoman riittävyyden luotettavasti. (Finanssivalvonta 2009.)

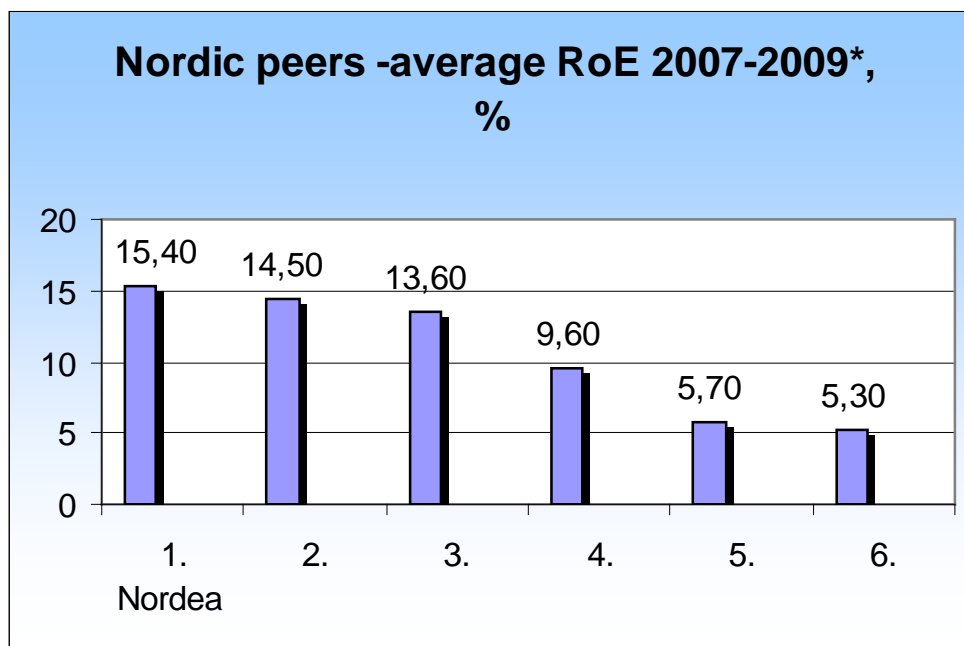
Pankkien toiminnan kehitystä ja vakavaraisuutta on helpompi seurata erilaisten tunnuslukujen avulla. Tunnusluvut mahdollistavat myös pankkien vertailun sekä kotimaisten ja ulkomaisten pankkien kanssa. Seuraavaksi esittelen muutaman keskeisen laskukäytännön, joiden avulla voi vertailla eri pankkien kannattavuutta.

ROE (Return on equity eli oman pääoman tuotto)

Pankin oman pääoman tuotto lasketaan siten, että liikevoitosta tai tappioista vähennetään ensimmäiseksi tuloverot. Sen jälkeen summa jaetaan oman pääoman ja vähemmis-

tö osuus + tilinpäätössiirtojen kertymä, laskennallisella verovelalla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo) olevalla laskennallisella arvolla. (Kontkanen 2009, 81–82.)

Seuraavassa kuviossa on Nordean oman pääoman tuotto kolmannella vuosineljänneksellä 2009. Muut kuviossa olevat vertailupankit* ovat: Danske Bank, DnB, NOR, SEB, SHB, Swedbank. (Nordea, Tulosjulkistus Q3 2009.)

Kuvio 2: Nordean ROE verrattuna muihin pankkeihin v. 2007 - 2009

Vakavaraisuus

Vakavaraisuusluku lasketaan jakamalla omat varat yhteensä riskipainotettujen saamisten, sijoitusten ja taseen ulkopuolisten erien summalla (Kontkanen 2009, 81–82). Taulukossa 3 (s. 17) on Nordean vakavaraisuustunnusluvut vuodelta 2007. Taulukosta selviää Nordean vakavaraisuus, joka on laskettu siirtymäsäännökset huomioon ottaen. Vuonna 2007 se oli jo yli 8 %, joka oli ns. Baselin suosituksen mukainen.

Vakavaraisuustunnusluvut, miljardia euroa 31.12.2007

Taulukko 3: Nordean vakavaraisuus 2007

	31.12.2007
Riskipainotetut saamiset sisältäen siirtymäsäännökset	204,6
Riskipainotetut saamiset Basel II ennensiirtymäsäännösten soveltamista	171,6
Pääomavaade sisältäen siirtymäsäännökset	16,4
Omien varojen yhtenäismäärä	18,7
Ensisijaiset omat varat	14,2
Ensisijaisten omien varojen suhde eriskipainotettuihin saamisiin sisältäen siirtymäsäännökset, %	7 %
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin saamisiin ennen siirtymäsäännösten soveltamista, %	8,30 %
Vakavaraisuussuhde siirtymäsäännökset huomioon ottaen %	9,10 %

(Nordean Tulos ja tase 2007.)

5. Säästämisen tuotteiden vertailu

Pankit myyvät erityyppisiä säästämisen tuotteita. Erilaiset talletustilit tarjoavat maltillisen ja riskittömän tuoton asiakkaille ja isompia tuottoja on mahdollista saada erilaisilla korko-, osake- tai yhdistelmärahastoilla. Muita säästämiseen tarkoitettuja vaihtoehtoja ovat erilaiset joukkolainat ja eläkevakuutusinvestitukset. Nordean Selekt-eläkevakuutuksen kautta voi tällä hetkellä sijoittaa verotuetusti rahastoihin ja takuusäästöön.

Erilaisten säästämisen tuotteiden tuottovertailu ja riskin tason määrittäminen on vaikeaa. Esimerkiksi rahastojen historiallinen tuotto ei ole tae tulevasta tuotosta, mutta seuraavassa taulukossa on (Matias Möttölen 2008, 17.) näkemys erilaisten säästämisen tuotteiden tuotto-odotuksista ja riskistä.

Taulukko 4: Eri säästämisen tuotteiden tuotto-odotukset ja riskit

Kohde	Tuotto-odotus/v	Riski
Asunto	3-10%	Hinta voi heilahdella voimakkaasti. Varallisuus on kiinni yhdessä kohteessa.
Pankkitili	0-5%	Hyvin pieni talletussuojan ansiosta.
Sijoitus- ja eläkevakuutukset	4-10%	Riskit kuten sijoitusrahastossa. Keskeyttäminen on kallista ja säästöt ovat kiinni pitkään.
Sijoitusrahastot	3-10%	Riski vaihtelee hyvin pienestä riskistä kovaan riskiin (erikoisosakerahastot). Rahaston riski on aina pienempi kuin yksittäisen arvopaperin.
Osakkeet	7-11%	Yksittäisellä osakkeella suuri riski. Sal- kun hajauttaminen pienentää heiluntaa.
Indeksiosuus- rahastot	4-10%	Riski riippuu rahaston omistamista arvopape- reista. Vastaavat rahastojen riskitasoja.

Möttölä ei ole ottanut huomioon kaikkia säästämisen tuotteita. Edelliseen taulukkoon voisi lisätä korkosijoituksista joukkolainat. Joukkolainojen tuotto-odotukset vuoden aikana ovat 3-6 % ja riskit joukkolainoissa ovat sidoksissa liikkeellelaskijaan. Valtioiden liikkeelle laskemat joukkolainat eli obligaatiot ovat matalariskisempiä kuin yritysten liikkeelle laskemat vakuudettomat joukkolainat. Joukkolainojen toimintaperiaatteita käsittelemme tarkemmin luvussa 8 sivuilla 30–31.

Möttölän taulukon perusteella sijoittaminen osakkeisiin toisi parhaimman tuoton säästöille. Osakkeissa piilee suurin riski, mutta tuotto olisi pitkällä tähtäimellä paras. Hyvin suunniteltu ja hajautettu osakesalkku vähentää riskiä, joten siihen kannattaa panostaa. Osakkeisiin voi vaivattomasti sijoittaa myös osakerahastoissa. Rahastosijoituksissa säästäjä menettää tuotoista rahastojen hoitokulut, mutta saa vastapainoksi rahastoa hoitavan salkunhoitajan. Osakesijoittamista käsittelemme tarkemmin luvussa 9 sivuilla 32–33.

Eläkevakuutus olisi myös hyvä säästämisen vaihtoehto verovähennysoikeuden takia. Eläkesijoituksiin sijoitetun pääoman voi vähentää verotuksessa vuosittain 5000 euroon asti ja sijoitettu pääoma tuottoineen verotettaisiin vasta siinä vaiheessa, kun tuottoja alettaisiin nostaa. Tuottoa kertyisi vuosien varrella korkoa korolle periaatteella ja molemmat osapuolet saisivat paremman tuoton, pankki ja asiakas. Eläkesäästösopimuksissa on kuitenkin huomioitava, että varat voidaan nostaa käyttöön eläkeiässä uuden pitkäaikaissäästölain voimaan astuttua 6-10 vuoden aikana riippuen siitä, milloin jää eläkkeelle 63- tai 65-vuotiaana. Tämänhetkisissä aikaisemmin otetuissa eläkesäästösopimuksissa rahat voidaan nostaa vakuutuksista minimissään kahden vuoden aikana.

Eläkevakuutussäästöissä olevat varat ovat sidottu pitkän aikaa ja säästöjä ei saa nostettua pois vakuutuksista aikaisemmin muuten kuin avioeron, puolison kuoleman, pysyvän työkyvyttömyyden tai pitkäaikaisen yli vuoden pituisen työttömyyden takia. Tuotot eläkevakuutussäästöistä määräytyvät valittujen sijoituskohteiden mukaisesti ja nykyisessä vakuutuksessa sijoituskohteina voivat olla erilaiset sijoitusrahastot sekä takuusäästö.

Sijoitusrahastot ovat vaihtoehto säästämiselle, jos ei halua sitoa varojaan eläkepäiviin saakka. Rahastoista saa rahat pois vuorokauden sisällä ja tuotto-odotukset ovat kuitenkin paremmat kuin perinteisillä talletustileillä. Sijoitusrahastojen valikoima on laaja ja riskitason voi valita matalan riskin rahastoista korkean riskin rahastoihin.

Sopivaa säästämisen tuotteista valitessaan ja vertaillessaan asiakas voi pyytää pankilta sijoitussuosituksen. Sen avulla pankki voi suositella asiakkaalle sopivaa sijoitustuotetta. Jotkin vaativammat sijoitustuotteet vaativat myös pankilta, että ns. sijoitusopas tehdään asiakkaalle. Sen avulla kartoitetaan asiakkaan taloudellinen asema, sijoituskokemus kyseisestä tuotteesta sekä sijoitustavoite. Tietojen hankkiminen on hyödyllistä, jotta pankki palveluntarjoajana voi vastata asiakkaan säästämisen tavoitteeseen.

Sijoitustavoitteen selvittämisen avulla selviää asiakkaan riskinottohalukkuus ja riskiprofiili sekä sijoituksen tarkoitus. Riskiprofiilin määrittelemisellä selviää, että asiakas pystyy kantamaan taloudellisesti liiketoimeen liittyvät asiakkaan sijoitustavoitteiden mukaiset sijoitusriskit. Jos asiakas ei anna riittäviä tietoja edellä mainituista asioista, palveluntarjoaja ei saa suositella asiakkaalle sijoituspalvelua tai rahoitusvälinettä. Tässä tilanteessa palveluntarjoaja voi ainoastaan esitellä asiakkaalle sijoituspalveluja ja rahoitusvälineitä. Palveluntarjoajan tulee säilyttää kaikki asiakkaille annetut sijoitusneuvot vähintään viiden vuoden ajan. (Kontkanen 2009, 132.)

Säästämisen tuotteiden vertailun helpottamiseksi on kehitelty erilaisia riskiprofiileja. Esimerkiksi rahastojen riskiprofiilia määritellään rahastoyhtiöissä erilaisien kuvaajien avulla. Kuvaajat havainnollistavat riskitason ja auttavat löytämään sopivan tuotteen asiakkaan riskinottokyvyn ja halun mukaan. Nordeassa kuvaajat kertovat riskitason vasemmalla matalaksi ja oikealla korkeaksi. Seuraavissa kuvaajissa on kuvattu erilaisia riskitasoja:

Säästäjäasiakkaan riskinsietokyvyn mukaan sijoittaminen vaatii huolellista suunnittelua sijoituspäätöksissä. Sijoitusten hajauttaminen vähentää riskiä. Jos sijoittaja ei halua ottaa suurta riskiä, hän allokoii suuren osan varoistaan riskittömiin tai lähes riskittömiin sijoituskohteisiin, esimerkiksi korkorahastoihin. Riskittömiin korkorahastoihin sijoittaessaan sijoittaja hyväksyy myös sen, että tuotto-odotus on pienempi kuin osakesijoituksis-

sa. Vastaavasti suuren riskin kestävä säästäjäsiioittaja painottaa salkussaan riskiä sisältäviä osakkeita, joiden tuotto-odotus on korkeampi. Parempi tuotto-odotus on palkkio otetusta riskistä. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 56.)

Sioittajien osakkeille asettama tuottovaatimus on korkeampi, koska osakesioittajat eivät saa sioitukselleen ennalta sovittua kiinteää korkoa. Osakkeilla pääomitetun yrityksen mahdollisessa konkurssissa osakesioittajat ovat varojen saamisen etuoikeusjärjestyksessä viimeisenä, ja he eivät yleensä saa sioitustaan takaisin. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 73.)

Korkeamman riskin vuoksi sioittajalle kuuluu parempi tuotto sioitukselle. Tätä kutsutaan riskilisäksi ja riskirahoittamiseksi. Riskilisän arvioiminen on pankin termi riskisioitetulle pääomalle. Sioittaja arvioi itse omat tuottotavoitteensa suhteessa riskisioituksiin. Riskilisa on tuotto, jonka sioittaja haluaa riskittömän korkotuoton päälle. Mitä vähemmän sioituksessa on riskiä, sitä pienempi on riskilisa. Osakkeiden riskilisa vaatimus on ollut noin 5 %. (Pörssisäätiö 2008.)

Osakesäästämiseen liittyvä kurssiriski merkitsee sitä, että kukaan ei etukäteen tiedä osakkeiden kurssikehitystä. Riski on suurin, jos sioittaa vain yhden yhtiön osakkeisiin. Myös korkosioituksiin liittyy korkoriski, koska tulevan korkokehityksen ennakoiminen on vaikeata. Hajauttamalla sioituksien varat useisiin kohteisiin, saadaan riskiä pienennettyä ja yhden sioituskohteen epäonnistuminen ei vaaranna koko sioituksen tuottoa. (Sioitusrahastoyhdistys 2009.)

Tuotevertailuissa on otettava huomioon myös sioitustuotteiden verotusasiat. Pankki huolehtii talletustilien lähdeverojen tilitykset, eikä säästäjäasiakkaan tarvitse niitä itse ilmoittaa ja tilittää verottajalle. Rahasto- ja osakesioituksissa sioittajan on itse huolehdittava verottajalle tiedot saaduista voitoista ja tappioista. Sioittajan on myös itse hoidettava pääomaveron pidätykset verottajalle. Verotusasioita käsitellen tarkemmin luvussa 14.

6. Säästämisen tilit Nordeassa

Pankkitalletus on perinteinen ja turvallinen tapa säästää. Tilille voi säästää säännöllisesti, ja varat voi ottaa käyttöön tarvittaessa. Suurin uhka säästöille pankkitalletuksissa on inflaatio. Jos korkotuotto ylittää inflaation, talletus tuottaa myös reaalisesti. Pankkitalletuksien kiinteä korko pysyy samana koko talletusajan, joten talletuksen tuotto voidaan laskea helposti etukäteen. Tilin korko voi olla myös sidottu viitekorkoon (Nordea Prime), jolloin korko seuraa viitekoron muutoksia tiliehtojen mukaan. Erilaisille säästötilleille on tyypillistä, että tilin korko voi nousta talletusmäärän kasvaessa. Tämä tarkoittaa sitä, että mitä enemmän on pääomaa tilillä, sitä enemmän saa myös korkoa talletetulle pääomalle. Tilien koroista pankki perii 28 prosentin korkotulon lähdeveron ja tilittää sen verottajalle. Lähdevero on lopullinen vero, eikä talletuksia ilmoiteta verottajalle. (Säästäjän ja sijoittajan opas, Nordea, 12.)

6.1 Käyttötili

Käyttötili on tarkoitettu päivittäiseen käyttöön tarkoitetuksi tiliksi. Siihen voi liittää maksukortteja, ja se ei anna niin hyvää korkoa kuin erityisesti säästämiseen tarkoitetut tilit. Tilin korko on Nordeassa tällä hetkellä 0,15 %. Tilillä ei ole nostorajoituksia, ja siihen voi liittää erilaisia pankin palveluita, esimerkiksi maksupalvelu- tai suoraveloitussopimukset.

Vertailun vuoksi otin selvää muiden pankkien käyttötilien koroista. Seuraavasta taulukosta 5 (s. 23) selviävät korot eri pankkien välillä. Parhainta korkoa käyttötilille kuukauden alimman saldon mukaan tarjosi NooaSäästöpankki (0,5 %). Tiedot päivän koroista on otettu Kauppalehden sivustoilta 24.9.2009.

Taulukko 5: Pankkien käyttötilien korkoja 24.9.2009

Pankki	Pvm	%
Aktia	24.09.	0.00-1.00
Evli Pankki*	24.09.	1.25
FIMPankki*	24.09.	0.00–1.05
Handelsbanken	24.09.	0.00
HelsinginOP	24.09.	0.25
NooaSäästöpankki	24.09.	0.50
Nordea	24.09.	0.15
S-Pankki*	24.09.	0.20
Sampo Pankki	24.09.	0.10
SofiaPankki*	24.09.	0.35
Suupohjan Op, Hki	24.09.	0.25
TapiolaPankki*	24.09.	0.50
Ålandsbanken*	24.09.	0.00-0.50

Korko lasketaan kuukauden alimmalle saldolle, paitsi *-merkityt päiväsaldolle. (Kauppalehti, 24.9.2009)

6.2 Etutili

Etutili on Nordeassa säästämiseen tarkoitettu tili, jonka korko on sidottu Nordea Prime - korkoon. Se vaihtelee Primin heilahtelun mukaan, mutta säästäjäasiakas hyötyy koron noususta. Tällä hetkellä (4.10.2009) Etutilin korko on Avainasiakkaille 0,55 % ja asiakkuustaso vaikuttaa tilin korkoon. Korko lasketaan Nordea Prime - marginaali eli avainasiakaskorko lasketaan Nordea Prime 1,8 % - 1,25 % = 0,55 %. Tilille maksettava vähimmäiskorko on 1.7.2009 lähtien 0,15 %. Korko lasketaan päiväsaldon mukaan todellisille kalenteripäiville eli korkoa kertyy jokaiselta päivältä. Etutililtä voi nostaa varoja 12 kertaa vuodessa ilman kuluja ja useammasta nostosta veloitetaan provisio 0,75 % noston määrästä, kuitenkin vähintään 10 euroa. (Nordea 2009.)

Seuraavassa taulukossa 6 (s. 24) on muiden pankkien säästötilien korkoja. Tiedot on otettu Kauppalehden sivustoilta 24.9.2009. Parasta talletuskorkoa säästötilille ilman nostorajoituksia tarjosi Hypoteekkiyhdistys (1,55 %).

Taulukko 6: Pankkien säästötilien korkoja 24.9.2009

Pankki	%	Pvm	Huom
Aktia*	1.00	24.09.	
eQ Pankki*	0.10-1.00	24.09.	
FIM Pankki*	1.40	24.09.	Nostorajoitus
Handelsbanken*	0.95	24.09.	Nostorajoitus
Helsingin OP*	0.00-0.70	24.09.	
Hypo*	1.55	24.09.	
Nooa Säästöpankki*	0.00-0.09	24.09.	
Nordea*	0.15-0.75	24.09.	
S-Pankki*	0.20-1.50	24.09.	
Sampo Pankki*	0.46	24.09.	Nostorajoitus
Sofia Pankki*	0.55-1.00	24.09.	Nostorajoitus
Suupohjan Op, Hki	0.75-0.75	24.09.	
Tapiola Pankki*	0.20-1.20	24.09.	
Ålandsbanken*	0.00-0.50	24.09.	
Korot lasketaan kuukauden alimmalle saldolle, paitsi *-merkityt päiväsaldolle. (Kauppalehti, 24.9.2009)			

6.3 Muita tilisäästämisen tuotteita Nordeassa

E-possu

E-possu on nykyaikainen, vaivaton ja huomaamaton säästämisen muoto, jossa jokaisen maksukorttistoksen yhteydessä kilahtaa itse määritelty euromäärä säästötilille. Tämä on hyvä säästötapa nuorille tai henkilöille, jotka käyttävät vain maksukortteja maksamiseen ja jotka eivät käytä maksamiseen käteistä rahaa lainkaan. E-possuominaisuuden voi asentaa Visa- tai Mastercard kortteihin, joissa on pankkikorttiominaisuus ja debit- tai electron-kortteihin Nordean verkkopankissa. Ruotsissa tällainen säästämismuoto on ollut käytössä jo pitemmän aikaa, mutta Suomessa tällainen säästämisoimaisuus mahdollistui vasta viime kevään aikana. (Nordea 2009.)

Kolikkosäästäminen

Kolikkosäästäminen on perinteinen säästämisen muoto. Se sopii hyvin ensisäästämiseen lapselle. Tämän avulla lapsi oppii kartuttamaan tilillä olevaa pääomaa. Kun possu on täynnä, se tuodaan pankkiin tai säästöillä ostetaan jotakin mielekästä. Kolikkosäästämisen myötä lapsi ymmärtää säästämisen ideologian ja ymmärtää säästöjen merkityksen. Nordeassa on erivärisiä säästöpossuja, joita voi noutaa maksutta Nordean konttoreista. Vaihtoehtoina on sininen, punainen tai kirkas säästöpossu.

7. Määräaikaiset tilit Nordeassa

Määräaikaisten talletusten korkoon vaikuttavat rahamäärä, talletusaika ja markkinoiden korkotaso. Talletuksen pituus voi vaihdella päivistä vuosiin. Määräaikaistilien valikoimissa on Nordeassa kolme vaihtoehtoa: Määräaikainen sijoitustili, Uusiutuva Prime-sijoitustili ja TalletusPlus-tilit. Muita määräaikaistilityyppejä tilejä Nordeassa ovat KorkoExtra-tili ja ASP-tili.

7.1 Määräaikainen sijoitustili

Tili on määräajaksi tehty tili, johon on avattaessa sovittu kiinteä korko. Korkotuoton voi laskea etukäteen, ja se ei muutu, vaikka markkinakorot muuttuisivat samaan aikaan. Tili on turvallinen ja riskitön. Pitkän määräaikaistilin ainoa negatiivinen puoli on se, että kiinteä sovittu korko pysyy koko talletusajan samana, vaikka markkinakorot nousisivat paremmin. Tällöin kiinteän koron ja markkinakoron erotuksen häviää asiakas. Vastavasti tilanne voi olla toisinkin päin eli jos asiakas sopii hyvän koron talletukselleen ja yleinen korkotaso laskee kauden aikana, niin asiakas saa parempaa korkoa kuin markkinoilta yleensä. (Nordea 2009.)

Määräaikaistalletuksen tililtä ei voi tehdä nostoja talletusaikana. Jos talletus nostetaan kesken talletusajan, peritään talletussummasta pankin jälleenrahoituskustannukset sekä purkupalkkio. Tiliä perustettaessa asiakas saa talletustodistuksen, jolla varat saa käyttöönsä eräpäivänä. Tilinavaaja ja pankki tekevät kirjallisen sopimuksen, joka muodostuu tilisopimuksesta ja tiliehdoista. Määräaikaistalletuksen korko määräytyy talletusajan ja -määrän mukaan. (Nordea 2009.)

Kauppalehti.fi sivustoilta voi seurata eri pankkien määräaikaistalletuksien korkoja. Korkot ovat vain suuntaa antavia, ja ne voivat vaihdella saman päivän kuluessakin.

7.2 Uusiutuva Prime Sijoitustili

Uusiutuva Prime Sijoitustili on määräaikaistili, joka uusiutuu automaattisesti eräpäivänä. Korko määräytyy eräpäivänä olevan päiväkoron mukaisesti. Esimerkiksi 3 kk:n Prime Sijoitustili uusiutuu automaattisesti kolmen kuukauden välein ja 12 kk:n Prime Sijoitustili uusiutuu automaattisesti kahdentoista kuukauden välein. Tili on vaivaton, eikä eräpäivää tarvitse muistaa, sillä tili uusiutuu eräpäivänä ilman uuden tilisopimuksen tekemistä. Tilin voi lopettaa eräpäivänä, jollei tiliä halua jatkaa. Ilmoitus uusiutuvan Prime Sijoitustilin lopettamisesta täytyy tehdä kaksi päivää ennen tilin erääntymistä. (Nordea 2009.)

7.3 TalletusPlus -tilit

TalletusPlus -tili on tili, jolle saa vuotuista talletuskorkoa ja mahdollista lisäkorkoa (lisäkorko ei ole vuotuista korkoa). Korot määräytyvät myyntierittäin. Myyntierät on sidottu määrättyihin yhtiöihin ja korko muodostuu yhtiöiden viiteosakkeiden kurssinkehityksen mukaan. Tilin pituus on kahden vuoden pituinen ja tili on määräaikaistilityyppinen, jossa korko maksetaan tilin hoitotilille vuosittain tilin avausta vastaavana päivänä. Mahdollinen lisäkorko maksetaan talletetulle pääomalle talletuksen eräpäivänä. Tämä talletustili on luottolaitoslain tarkoittama, yleisön talletusten vastaanottamiseen tarkoitettu, Suomen talletussuojan alainen tili. Tilille maksettavat talletuskorot ovat Suomessa lähdeveron alaisia, eikä tilin pääoma ole Suomessa asuvalle verotettavaa varallisuutta. Voimassa olevat TalletusPlus-tilit löytyvät Nordea.fi verkkosivustoilta. (Nordea 2009.)

7.4 KorkoExtra -tili

KorkoExtra tili on jatkuva määräaikaistilityyppinen tili, jolle on sovittu kiinteä korko. Talletusaika yhdelle KorkoExtra jaksolle on yksi vuosi. Myyntiaikana tilille maksetaan vain käyttötilin korko, mutta talletusajalle saa kiinteän koron. Myyntiaikana tämän jatkuvasti automaattisesti uusiutuvan tilin voi myös lopettaa tai se jatkuu automaattisesti seuraavalle KorkoExtra jaksolle. Korko määrätään kullekin myyntiin tulevalle jaksolle markkinatilanteen mukaan ja korko maksetaan pääomalle eräpäivänä. Tililtä voi nostaa varoja sopimusaikana, mutta se alentaa tilin korkoa. Esimerkiksi yhden kuukauden aikana tehdyistä nostoista korko alenee 1/12 osan verran koko KorkoExtra-tilille talle-

tulle pääomalle. Tili on joustavampi kuin perinteinen määräaikaistili ja KorkeExtra – tili on myös pääomaturvattu tili. (Nordea 2009.)

7.5 ASP-tili

Asp-tili on asuntosäästämiseen tarkoitettu tili alle 30-vuotiaille, ja asuntopalkkiolain mukaiset talletukset ovat verovapaita. Laki on tarkoitettu ensiasuntoon säästäville 18 – 30-vuotiaille henkilöille. Säästäjä saa asuntosäästöpalkkiotililleen (ASP) normaalin talletuskoron lisäksi erityisen lisäkoron, jonka suuruus vaihtelee pankeittain. Säästötavoitteen tultua täyteen tallettaja saa edullista korkotukiluottoa, jos asunnon hankintahinta on säädetyissä rajoissa.

Asp-laihoihin tuli muutoksia vuoden 2009 heinäkuun alussa. Laina-ajan maksimipituus nousi 18 vuodesta 25 vuoteen. ASP-lainassa säästäjä saa 3 000 euron asuntosäästöpalkkion, jos ostaa asunnon tai aloittaa rakentamisen 1.7.2009 ja 31.12.2011 välisenä aikana. ASP-lainan edellytyksenä on, että säästää ASP-tilille 150 - 3000 euroa vähintään kahdeksana kalenterivuosineljänneksenä. Neljännesten ei tarvitse olla peräkkäisiä. Uusia enimmäismääriä sovelletaan, kun kauppa on tehty tai rakentaminen aloitettu 1.7.2009 tai sen jälkeen.

Korkotukilainan enimmäismäärät:

Helsinki	145 000 e (aiemmin 72.400 e)
Espoo, Vantaa ja Kauniainen	125 000 e (aiemmin 64 000 e)
Muut kunnat	100 000 e (aiemmin 47 100 e – 50 500 e)

Asunnon hinnasta tulee säästää vähintään 10 prosenttia, jonka jälkeen pankki lainaa loput. ASP-sopimukseen kuuluu tili, jolle maksetaan verotonta talletuskorkoa ja lisäkorkoa sekä laina, jonka korko on alempi kuin vastaavien uusien asuntolainojen korko. Valtio maksaa osan lainan korosta korkotukena kymmenen ensimmäisen lainavuoden ajan, jos korko nousee yli 3,8 prosentin. ASP-lainan voi ottaa mistä pankista tahansa, vaikka Asp-tili olisi eri pankissa. (Nordea 2009.)

8. Joukkolainat

Joukkolainat ovat korkosijoituksia. Erilaisia joukkolainoja ovat indeksilainat, vaihtovelkakirjalainat ja optiolainat. Lainoja voi ostaa suoraan lainan liikkeellelaskijoilta, jälki-markkinoilta tai sijoittamalla epäsuorasti korkorahastojen kautta. Joukkolainan korko on yleensä parempi kuin pankkitalletusten. Alhaisinta viitelainan tuottoa maksetaan valtion obligaatioista, koska niitä pidetään lähes riskittöminä. Suurimmat korot taas maksetaan vakuudettomista joukkolainoista, joihin liittyy luottoriski. Mitä enemmän riskiä lainan takaisinmaksuun liittyy, sitä enemmän liikkeeseenlaskijan on maksettava korkoa. Sijoittajan kannalta muita lainoja korkeampi korko on korvausta riskinotosta. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 90.)

Joukkolainoissa lainan liikkeellelaskija lainaa varojaan sijoittajalta. Liikkeellelaskijoita Suomessa voivat olla valtio, kunnat, pankit ja yritykset. Joukkolainat ovat arvosuusmuotoisia ja joukkolainojen tuotot ja kuoletukset maksetaan asiakkaan tilille. Joukkolaina on tarvittaessa helppo muuttaa rahaksi ennen eräpäivää. Perinteiset joukkolainat sopivat sijoittajalle, joka arvostaa säännöllistä korkotuottoa ja pääomaturvattua sijoittamista. (Säästäjän ja sijoittajan opas, Nordea, 15.)

Reittaus eli luottoluokitus on kehitetty joukkolainojen luottoriskin arvioimiseksi. Se määrittelee sijoittajan riskiä jäädä ilman ajallaan maksettavia korkoja ja kuoletuksia. Tunnettuja luokitusten antajia ovat Moody's ja Standard & Poor's, jotka luokittelevat niin yrityksiä, valtioita kuin yksittäisiä arvopapereitakin. Mitä paremman luokituksen yhtiö saa, sen edullisemmalla korolla se voi hankkia rahoitusta joukkolainoilla ja päinvastoin. (Pörssisäätiö 2009.)

Joukkolainojen tuotto muodostuu korosta ja mahdollisesta myyntivoitosta tai tappiosta. Joukkovelkakirjan pitäminen eräpäivään saakka kokonaan itsellään takaa, että rahansa saa takaisin nimellisarvon mukaisesti. Joukkolainan liikkeeseenlaskuhintaa kutsutaan emissiokurssiksi ja sille luvattua korkoa nimelliskoroksi tai kuponkikoroksi. Koron saajan todellinen korkotuotto eli efektiivinen korko riippuu siitä, miten paljon hän lainasta maksaa. Kurssi ilmoitetaan prosenteissa niin, että emissiokurssi on 100. (Pörssisäätiö 2009.)

Joukkolainoissa oleva korkoriski syntyy sijoittajien tuottovaatimusten heilahteluista, kun pörssiin listatulla ja jälkimarkkinakelpoisella joukkolainalla käydään kauppaa pörsissä. Sijoittajat käyvät keskenään kauppaa yrityksen tai muun liikkeeseenlaskijan tekemällä lupauksella maksaa korkomaksut ja nimellisarvo ajallaan. Sijoittaja, joka pitää joukkovelkakirjan eräpäivään saakka tietää, minkä tuoton hän sijoitukselleen saa. Jos joukkolainan myy pörsissä ennen eräpäivää, saa hän siitä markkinahinnan joka määräytyy kaupankäynnin mukaan. Hinta voi olla korkeampi tai matalampi verrattuna kuponkikorkoon. (Knupfer, Puttonen 2007, 83).

Esimerkkejä Nordean joukkolainoista, jotka sijoittavat kotimaahan:

Indeksilaina Tähtiluokka Suomi, Perus ja Ekstra

Kuntarahoitus Oyj:n Kuntaobligatiolaina XI/2009

Indeksilaina EuriborPlus II (pankin liikkeelle laskema laina).

Esimerkkejä Nordean joukkolainoista, jotka sijoittavat ulkomaille:

Indeksilaina Aasia, Perus ja Ekstra

US A - Eurooppa Kiinteistö Perus ja Ekstra

Raaka-aineyhtiöt Perus ja Extra.

9. Osakesijoittaminen

Pörssissä käydään kauppaa osakkeilla päivittäin ja osakkeiden hinnat vaihtelevat kaupankäynnin mukaan. Suomessa on yksi osakekauppaa harjoittava arvopaperipörssi, Helsingin Pörssi (HEX Oyj, Helsinki Exchanges). (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 95.) Sijoittaminen pörssissä noteerattuihin kotimaisten tai ulkomaisten yhtiöihin osakkeisiin on riskisijoittamista. Osakkeisiin voi sijoittaa pankkien ja pankkiiriliikkeiden kautta, jolloin osakkeiden ostoista ja myynneistä peritään välityspalkkio. Osakesijoittamisessa sijoitusten tuotot muodostuvat osakkeiden osinkotuotoista sekä osakkeiden arvonnoususta. Osakkeilla ei ole eräpäivää, joten ne ovat ns. ikuisia sijoituksia. (Knupfer, Puttonen 2007, 83).

Osakesijoittamisen toimijoina ovat sijoittajat, yritykset ja osakevälittäjät. Osakkeet tuottavat osinkoa sijoittajaomistajilleen sen mukaisesti, miten yritys on tuottanut voittoa ja kuinka suuren osuuden se maksaa omistajilleen osinkoa vuosittain. Sijoittajien tavoitteena on saada omalle pääomalle vähintään riskitöntä korkoa ja osakkeen riskilisän suurista tuottoa. (Hyöty, 19–20.)

Osakkeen omistaja omistaa yhtiöistä osuuden, joka on yhtä suuri kuin hänen omistamiensa osakkeiden yhteenlaskettu osuus koko osakepääomasta. Yhtiö voi korottaa osakepääomaansa yhtiökokouksen päätöksellä laskemalla liikkeeseen uusia osakkeita. Yhtiöllä voi olla erilaisia osakesarjoja, joilla on erilaiset oikeudet. Osakesarjat erotetaan toisistaan erilaisin tunnuksin, kirjaimin tai numeroin. Erilaisia oikeuksia voivat olla osingonsaantioikeus, merkintäoikeus tai päätösvaltaoikeus. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 93.)

Yritykset kommunikoivat näkymistään sijoittajilleen ja pankkiiriliikkeen analyytikoille saadakseen hyvän kuvan yrityksestä. Yritykset kilpailevat keskenään tuotemerkkinoiden lisäksi myös pääomamarkkinoista. Pääomamarkkinoilla kilpailukykyinen yritys varmistaa itselleen edullisen rahoituksen ja hyvät investointi- ja kasvuedellytykset. Kilpailukykyisen yrityksen osakkeet ovat suositumpia ja arvokkaampia kuin yrityksen, jolla ei ole kasvuedellytyksiä. (Hyöty, 21.)

Pääomamarkkinoiden rahoituksen välittäjiä ovat pankit, vakuutusyhtiöt, rahastot ja pääomasijoittajat, jotka keräävät varansa pääosin kotitalouksilta. Välittäjät varmistavat pääomamarkkinoiden toimivuuden ja auttavat pääoman myyjiä ja ostajia sopimaan hinnasta. (Hyöty, 24.)

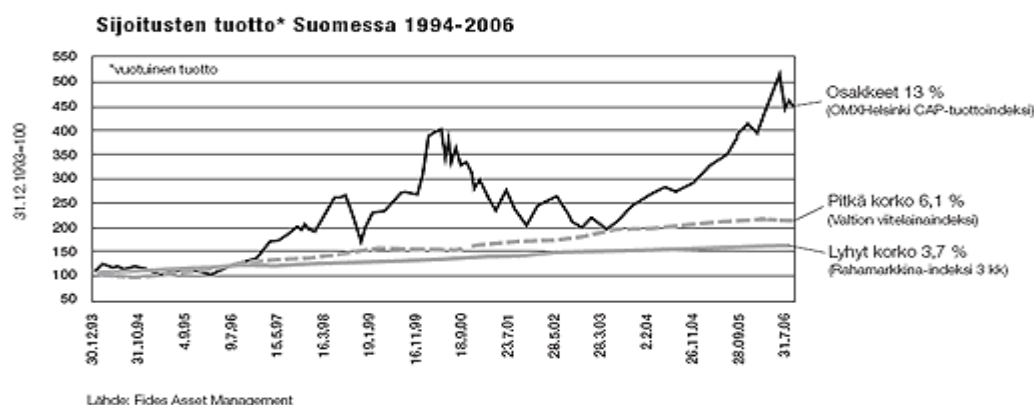
Suora osakesijoitus vaatii huolellista perehtymistä osakemarkkinoihin ja yhtiöihin, koska osakesijoittaminen sisältää aina riskin menettää sijoitettu pääoma osittain tai kokonaan. Riskiä voi pienentää hajauttamalla sijoitus useaan eri toimialalla toimivaan yritykseen. (Säästäjän ja sijoittajan opas, Nordea, 17.)

Osakesijoittamisessa yrityksen liiketoimintaa voi seurata tunnuslukujen avulla. Sijoittajan keskeinen tunnusluku on P/E luku. Se ilmoittaa osakkeen hinnan ja yhtiön voiton välisen suhteen. P/E luku lasketaan jakamalla osakekurssin nykyarvo viimeisen 12 kk:n osakekohtaisella tuloksella. ”Esimerkiksi pieni P/E-luku kuvaa sitä, että yhtiö on tulotasoonsa nähden matalalle arvostettu eli ”halpa” ja korkea P/E-luku vastaavasti korkeaa arvostusta eli ”kallista” osaketta.” (Valuatum.com 2009.)

P/E -luku on eräänlainen takaisinmaksuajan tunnusluku, joka kertoo kuinka monen vuoden kuluessa yritys pystyy nykyisensuuruisella tuloksellaan keräämään osakkeen hinnan. Talouden sanomalehdissä raportoidaan yleisesti eri yhtiöiden ja toimialojen P/E – lukuja. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 151–152.)

Osakkeiden tuotto ylittää pitkällä aikavälillä selvästi korkosijoitusten tuoton.

Seuraavasta taulukosta selviää osakesijoitusten sekä pitkän ja lyhyenkoron sijoitusten tuotot Suomessa vuosina 1994–2006.

Kuvio 7: Sijoitusten tuotto Suomessa 1994–2006 (Pörssisäätiö 2009).

10. Rahastot

Rahastosäästäminen on yksi tapa sijoittaa korko- tai osaketuotteisiin. Pitkällä aikavälillä rahastot tarjoavat selvästi perinteistä tilisäästämismuotoa paremmat tuottomahdollisuudet, mutta riskin mahdollisuuskin on olemassa. Sijoitusrahasto kerää sijoittajien varoja yhteen ja sijoittaa ne useisiin eri sijoituskohteisiin. Rahasto muodostuu keskenään yhtä suurista rahasto-osuuksista, jotka tuottavat yhtäläiset oikeudet rahastossa olevaan omaisuuteen. Sijoitusrahaston toimintaa ja hallintoa hoitaa rahastoyhtiö. (Puttonen, Repo 2007, 30.)

Jokaisella rahastolla on Rahoitustarkastuksen vahvistamat säännöt. Säännöistä selviää sijoitusrahaston tyyppi ja sijoituspolitiikka. Tuotto-odotukset ja riskit vaihtelevat rahastotyypin mukaan. Rahaston salkunhoitajat seuraavat ja pyrkivät ennakoimaan markkinoiden kehitystä sekä hoitavat rahaston varallisuutta osuuden omistajien puolesta rahaston sijoituspolitiikan mukaisesti. Rahastosijoittaminen on aktiivista varallisuudenhoitoa. (Sijoitusrahasto-opas, Nordea, 16.)

Rahastosijoitusten ostosta ja myynnistä veloitetaan merkintä- ja lunastuspalkkio. Merkintäpalkkiot vaihtelevat rahastoittain ja eri rahastoyhtiöittäin. Palkkioiden vastineeksi rahastosäästäjä saa rahastosijoituksilleen salkunhoitajan, joka ostaa ja myy sijoituksia sijoituspolitiikan mukaisesti. (Sijoitusrahasto-opas, Nordea, 17.) Rahastojen päätyyppejä ovat rahamarkkinarahastot, keskipitkän koron rahastot, joukkolainarahastot, osakerahastot sekä yhdistelmä- ja erikoissijoitusrahastot, jotka esittelen seuraavaksi:

Rahamarkkinarahastot: Rahamarkkinarahastot, toiselta nimeltään korkorahastot sijoittavat pääasiassa lyhyisiin euromääräisiin joukkolainoihin sekä rahamarkkinavälineisiin. Rahamarkkinavälineitä ovat mm. velkasitoumukset sekä sijoitus-, kunta- ja yritystodistukset, joiden liikkeeseenlaskijoita ovat valtiot, rahoituslaitokset, kunnat ja yritykset. Lyhyen koron rahastot sijoittavat muihin rahamarkkinasijoituksiin, joiden maturiteetti eli sijoitusaika on hyvin lyhyt, yleensä muutamia kuukausia. Keskipitkän koron rahastot sijoittavat maturiteetiltaan 1-2 vuoden lainoihin. (Nordea 2009.)

Pitkän koron rahastot: Pitkän koron rahastot sijoittavat varansa pääosin pitkäaikaisiin, esimerkiksi valtion, julkisyhteisöjen tai yritysten liikkeeseen laskemiin joukkolainoihin,

joiden juoksuaika on yli vuosi. Pitkän koron rahastoja kutsutaan myös obligaatorahastoiksi. Rahasto voi tehdä sijoituksia sekä koti- että ulkomaisiin sijoituskohteisiin sen mukaan, miten rahaston säännöissä on määritelty. Rahastojen tavoitteena on saavuttaa viitelainaindeksiä parempi kehitys. Pitkä maturiteetti merkitsee suurta korkoriskiä, joten pitkän koron rahastojen riski on korkorahastoissa suurin. (Pörssisäätiö 2008.)

Joukkolainarahastot: Tuotto-odotusta voi nostaa sijoittamalla osan varoista joukkolainarahastoihin. Sijoitusajan tulisi kuitenkin olla vähintään pari vuotta. Joukkolainarahastojen tuotto-odotus on parempi kuin rahamarkkinarahastoissa. Toisaalta korkotason muutoksista aiheutuva osuuden arvonvaihtelu on suurempaa kuin rahamarkkinarahastoissa. (Nordea 2009.)

Osakerahastot: Osakerahastot sopivat parhaiten pitkäaikaiseen sijoittamiseen yksittäisen osakesijoituksen vaihtoehtoksi tai sen rinnalle. Ne sopivat osakemarkkinoiden vaihtelevuutta sietävälle sijoittajalle, joka hakee sijoitukselleen esimerkiksi korkomarkkinointa parempaa tuottoa. Osakerahastojen sijoituspolitiikoissa on huomattavia eroja ja osakerahastot voivat sijoittaa kotimaisiin tai ulkomaisiin osakkeisiin. Osakerahaston sijoituspolitiikkana voi olla sijoittaminen tietyille toimialalle, yrityksen koko tai tietyt markkina-alueet. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 128.)

Yhdistelmärahastot: Yhdistelmärahasto on suositeltava vaihtoehto, jos haluaa valmiiksi korko- ja osakemarkkinoille hajautetun sijoitussalkun. Yhdistelmärahasto sijoittaa sekä joukkolainoihin että osakkeisiin, joten niiden riski on suurempi kuin korkorahastossa. Painotukset eri yhdistelmärahastojen sijoituksissa ovat erilaisia, joten se vaikuttaa rahaston riskiin ja tuotto-odotukseen. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 127.)

Erikoissijoitusrahastot: Erikoissijoitusrahasto ei ole oma rahastotyyppi, vaan sijoitusrahasto, jolla on oikeus poiketa sijoitusrahastolain asettamista sijoitusrajoituksista sääntöjensä puitteissa.

Erikoissijoitusrahastojenkin tulee hajauttaa riskiä. Ne saavat kuitenkin sijoittaa vapaammin ja ottaa suurempia riskejä kuin sijoitusrahastolain mukaan toimivat rahastot, esimerkiksi keskittämällä sijoitukset vain muutamaankin kohteeseen tietyille toimialalle tai maantieteelliselle alueelle. Erikoisrahastojen luokkaan kuuluvat absoluuttisen tuoton

rahastot, pääomasuojatut rahastot, indeksirahastot, rahastojen rahastot, vipurahastot ja eettiset rahastot. (Nordea 2009.)

10.1 Nordean säästäjän rahastot

Nordean säästäjän rahastot ovat rahastojen rahastoja ja ne sijoittavat Nordean muihin rahastoihin. Rahastojen etuina on helppous, koska rahaston salkunhoitaja hoitaa varoja. Varat on hajautettu omaisuuslajeittain, toimialoittain eri aloille, sijoitustyyleittäin sekä maantieteellisesti useisiin eri maihin. Rahastoissa on kiinteä hallinnointipalkkio, eivätkä sijoituskohteena olevien rahastojen hallinnointipalkkiot vaikuta säästäjän rahastoihin. Rahastojen kautta säästäjä pääsee hyötymään myös pelkästään institutionaalisille sijoittajille tarkoitetuista rahastoista. Institutionaalisia sijoittajia ovat eläkevakuuttajat, säätiöt, vakuutusyhtiöt ja pankit. Rahastojen kautta saa myös verohyötyä, sillä sijoitusrahastot voivat käydä kauppaa arvopapereilla ilman myyntivoittoveroa, eivätkä ne maksa lähdeveroa korkosijoituksistaan. Rahastot on myös helppo muuttaa käteiseksi, koska rahasto-osuuksia voi ostaa ja myydä jokaisena pankkipäivänä. (Nordea 2009.)

Nordean säästäjän rahastot:

Tuote	Riskiprofiili	Suosittelava sijoitusaika
Nordea 25	matala	6 vuotta
Nordea 50	keski	6 vuotta
Nordea 75	korkea	6 vuotta
Korkosalkku	matala	vähintään 1 vuosi
Osakesalkku	korkea	pitkä, jopa 20 vuotta

Nordean säästäjän rahastoista esittelen tarkemmin Säästö 50 – yhdistelmärahaston, joka sijoittaa 50 % korkorahastoihin ja 50 % osakerahastoihin. Osakerahastosijoitusten osuus korko- ja osakerahastoissa vaihtelee kuitenkin markkinatilanteen mukaan 40:n ja 60 %:n välillä. Rahasto sijoittaa pääsääntöisesti muihin Nordean rahastoihin. Omaisuuslajipainotus on 31.8.2009 mukaan: 1,12 % osakkeet, 0,55 % käteinen, 51,75 % osakerahastot, 46,58 korkorahastot. (Nordea 2009.)

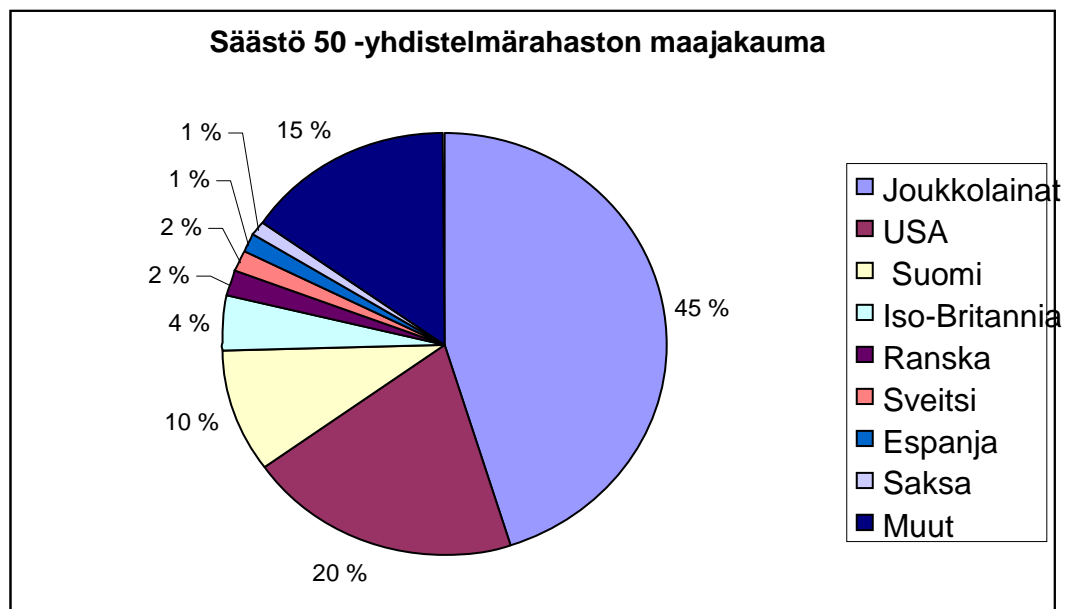
Rahaston koko:	125 milj. euroa
Hallinnointipalkkio:	1,65 %

Säästö 50- yhdistelmärahaston indeksi on määritelty seuraavien indeksien mukaisesti:

MSCI World NTR	(40 %)
OMX Helsinki CAP GTR	(10 %)
JP Morgan EMU Gov. Bond	(25 %)
Merrill Lynch EMU Corporate	(25 %).
<hr/>	
	100 %

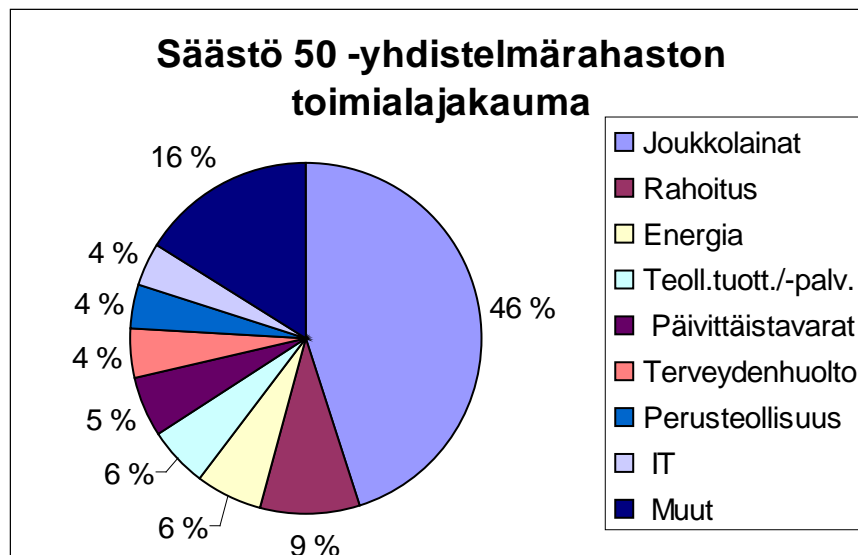
Indeksejä on erilaisia ja rahastoyhtiö itse valitsee, mihin indeksiin se haluaa rahastojensa tuottoja omassa materiaalissaan verrata. Suomessa yleisesti käytettyjä vertailuindeksejä ovat Hex-yleisindeksi ja Hex-portfolioindeksi. Portfolioindeksissä yhden osakkeen painoarvo on rajattu 10 prosenttiin. Yleisindeksissä rajoituksia ei ole, joten markkina-arvoltaan suuren Nokian kehitys vaikuttaa indeksiin voimakkaasti. (Morningstar 2009.)

Seuraava kuvio 8 esittelee Säästö 50 -yhdistelmärahaston maajakaumaa. Suurin osa rahaston varoista eli 45 % on sijoitettu joukkolainoihin eli korkosijoituksiin, joita ei ole maantieteellisesti eroteltu. Rahaston varoista 20 % on sijoitettu USA:han ja 10 % Suomeen.

Kuvio 8: Säästö 50 -yhdistelmärahaston maajakauma

Säästö 50 -yhdistelmärahaston sijoitetut varat toimialoittain selviävät seuraavasta kuvista 9. Suurin osa 46 % on sijoitettu joukkolainoihin, 9 % rahoitukseen, 6 % energiaan ja 6 % teollisuuteen.

Kuvio 9: Säästö 50 -yhdistelmärahaston toimialajakauma (Nordea 21.9.2009)

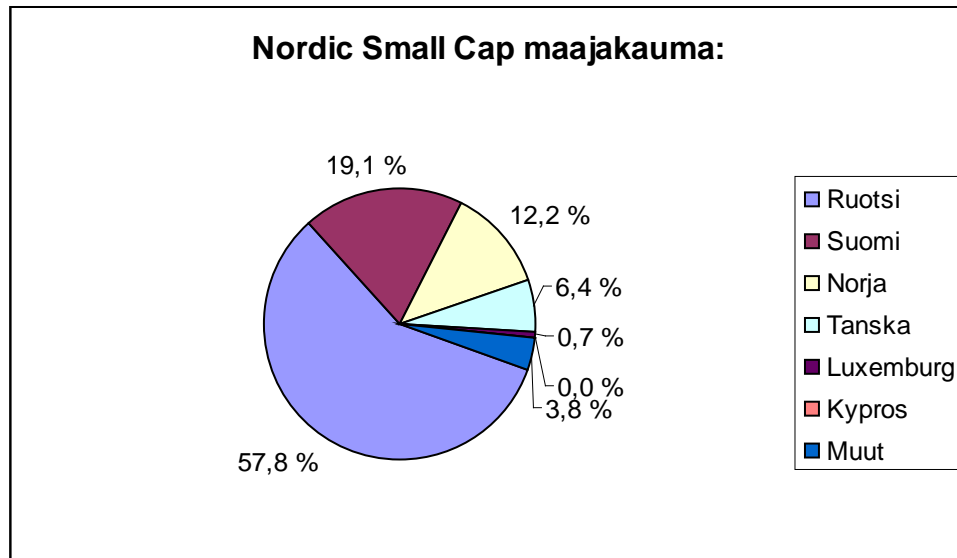
Nordean rahastoista esittelen myös menestyksekkään Nordic Small Cap -osakerahaston, joka sijoittaa varansa pienten ja keskisuurten pohjoismaisten yhtiöiden osakkeisiin ja osakesidonnaisiin arvopapereihin. Lipper Fund Awards 2009 tilaisuudessa Nordic Small Cap sai ykköspalkinnon sarjassa: Paras rahasto viiden vuoden sijoitushorisontilla. Rahasto keskittyy sijoituksissaan yhtiöihin, joiden liiketoiminnan kasvunäkymät ovat hyvät. Omaisuuslajipainotus on 15.10.2009 mukaan: 96,17 % osakkeet, 3,83 % käteinen. (Nordea 2009.)

Rahaston koko: 200 milj. euroa

Hallinnointipalkkio: 1,6 %

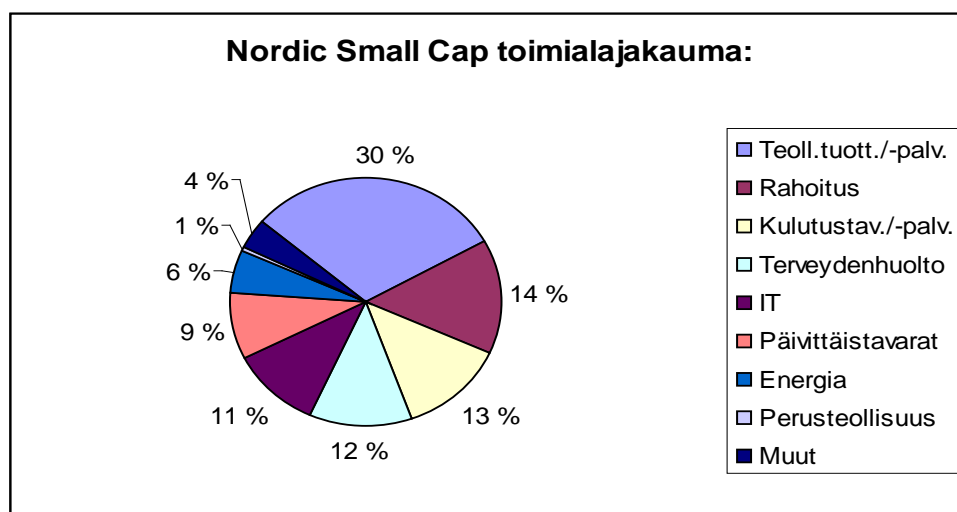
Morningstarin valikoimassa on nelisenkymmentä pohjoismaista rahastoa, mutta tällä hetkellä vain yksi rahasto, Nordic Small Cap sai täydet viisi tähteä.

Seuraavassa kuviossa 10 (s. 38) on Nordic Small Cap- rahaston maajakauma prosentteittain. Suurin osa rahaston varoista 57,8 % on sijoitettu Ruotsiin.

Kuvio 10: Nordic Small Cap- rahaston maajakauma

Seuraavassa kuviossa 11 on Nordic Small Cap -rahaston toimialajakauma. Suurimmat toimialat, joihin tämä rahasto on sijoittanut varojaan: Teollisuuden tuotteet ja -palvelut, rahoitus, kulutustavarat ja -palvelut sekä terveyden huolto.

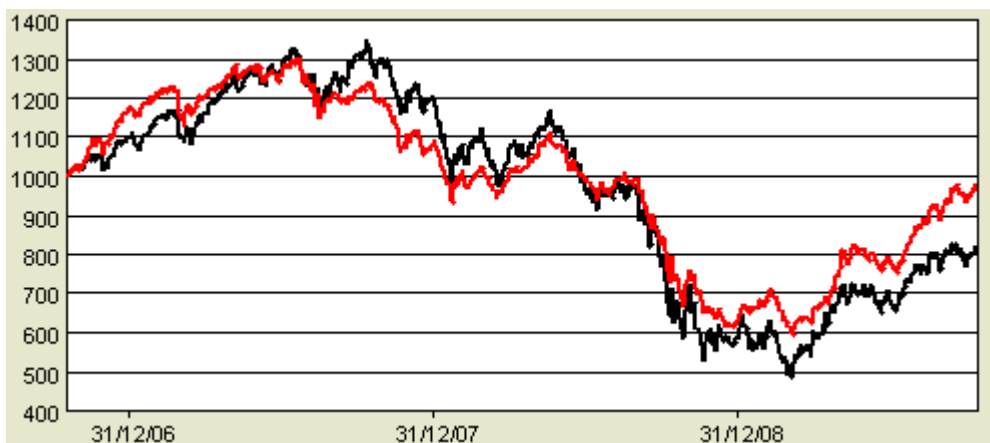

Kuvio 11: Nordic Small Cap- rahaston toimialajakauma

Seuraavassa kuviossa 12 (s. 39) on kuvio Nordic Small Cap Kasvu -osakerahaston kehityksestä. Kuvio on päivitetty 16.10.2009 ja se kuvaa 1000 euron arvon kehitystä kolmen vuoden aikana.

Punainen viiva tarkoittaa rahaston kehitystä ja musta viiva indeksiä. Indeksä, jota tässä Morningstarin tekemässä kuviossa on käytetty: MSCI Nordic Countries NR USD. Tämä osakerahasto on voittanut indeksinsä.

Morningstarin Rating ***** (viiden tähden rahasto)

Kuvio 12: Nordic Small Cap- rahaston kehitys, päivitetty 16.10.2009

(Morningstar 2009.)

Rahastoja on mahdollista verrata muun muassa tuoton, riskin, palkkioiden ja yhtiön oman tähtiluokituksen mukaan. Maailman tunnetuin rahastovertailujen tuottaja on yhdysvaltalainen Morningstar, jolla on ilmainen suomenkielinen internet-sivusto (www.morningstar.fi) Rahastovalikoima on erittäin kattava. Sivustoilla kerrotaan myös, mihin kohteisiin rahastot ovat sijoittaneet. Morningstarin sivustoilla oleva ” Style box ” kertoo rahaston sijoitustyylin. (Möttölä 2008, 83.)

Nordeassa rahastojen kehitystä voi seurata Nordea.fi -sivuilta linkistä RahastotNyt, josta löytyvät rahastoesitteet ja kuukausiraportit kaikista Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy:n hallinnoimista sijoitusrahastoista. Tietoja rahasto-osuuden arvonkehityksestä saa myös Teksti-TV:stä, Kauppalehti.fi sivustoilta ja Nordean konttoreista.

10.2 Rahastoyhtiöiden markkinaosuudet Suomessa

Suomessa on useita rahastoyhtiöitä. Suurimmat rahastoyhtiöt ovat Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy, OP -rahastoyhtiö Oy sekä Sampo Rahastoyhtiö Oy. Yhteensä näiden kolmen rahastoyhtiöiden markkinaosuus on 63,63 % kaikista Suomessa toimivista rahastoyhtiö-

öistä. Seuraavassa taulukossa ovat rahastoyhtiöt järjestyksessä suurimmasta pienimpään.

Taulukko 13: Rahastoyhtiöiden markkinaosuudet

1. Nordea Rahastoyhtiö Suomi Oy	23,75 %
2. OP- rahastoyhtiö Oy	22,82 %
3. Sampo Rahastoyhtiö Oy	17,06 %
4. SEB Gyllenberg Rahastoyhtiö Oy	8,74 %
5. Evli- Rahastoyhtiö Oy	4,76 %
6. Aktia Rahastoyhtiö Oy	3,66 %
7. Handelsbanken Rahastoyhtiö Oy	3,3 %
8. Tapiola varainhoito Oy	2,95 %
9. FIM Varainhoito Oy	2,77 %
10. Alfred Berg Rahastoyhtiö Oy	2,21 %
11. Muut rahastoyhtiöt	7,99 %

(Tilasto on päivitetty 10.6.2009.
Finanssivalvonta.fi/Tilastot)

10.3 Sijoitusrahaston vertaaminen tunnuslukujen avulla

Sijoitusrahastoja voidaan mitata erilaisin menetelmin. Sijoittajana moni haluaa verrata sijoituskohteensa menestystä tai muita kuluja verrattuna kilpaileviin kohteisiin. Aikaisempi tuotto ei ole tae tulevasta, mutta kiinnostavaa on, miten salkunhoitaja on hoitanut rahastoa ja miten se on tuottanut viime aikoina. Tulevaisuutta on vaikea ennustaa, mutta pitkään indeksiensä yläpuolella ollut rahasto on sijoittajien mielestä luotettava. Ihmisillä on taipumusta ostaa suosittuja ja historiallisesti tuottaneita rahastoja. Toisaalta, kyse voi olla vain salkunhoitajan hyvästä tuurista tai nousukaudesta. (Puttonen, Repo 2007, 120.) Pitkään jatkunut positiivinen tuotto voi kääntyä yllättäen myös tappioksi ja sen ennustaminen olisi tuottavaa sijoittajalle. Tässä pätee sananlasku: osta halvalla kun saat ja myy niin kalliilla kuin pystyt. Näinhän sijoitusrahastoyhtiöt toimivat ja yrittävät saada sijoitukset tuottamaan omistajilleen niin hyvin kuin mahdollista.

Hyvät tuotto-odotukset kompensoivat sijoituksen tulevaisuuden arvon kehittymiseen liittyvät epävarmuuden. Sijoituskohdetta valittaessa esiin tulee riskinotto-kyky suhteessa tuottoon. Sen riskin valinnasta päättää sijoittaja itse ja riskin tutkimiseen voi käyttää erilaisia työkaluja, mittareita.

Sijoituksen voimakas heilahtelu aiheuttaa sijoittajalle epävarmuutta ja riski puolestaan määritellään epävarmuudeksi. Riskin tunnuslukuna käytetään volatilitteettiä. Volatilitteetti kuvaa sijoituksen arvon muutosta ja sen heilahtelua. Volatilitteetti lasketaan tuottojen keskihajonnalla eli varianssin neliöjuurella. Mitä suurempi on sijoituskohteen volatilitteetti, sitä suurempi sanotaan olevan sen riski. (Puttonen, Repo 2003, 84.)

Toinen rahastojen mittari on duraatio. Pitkää korkosidonnaisuusaikaa ja siihen liittyvää suurta hintariskiä mitataan duraatiolla. Se on matemaattisesti velkakirjan kassavirtojen nykyarvolla painotettu keskiarvo. Duraatio ilmaisee korkoriskin yhtenä lukuna eli sen markkina-arvon herkkyyden korkotason muutokselle. Mitä suurempi duraatio, sitä suurempi on rahaston korkoriski. Jos korkosalkussa on useita eripituisia lainapapereita, kertoo duraatio salkun keskiarvon. (Puttonen, Repo 2003, 195.)

Aktiivinen riski eli tracking error mittaa sitä, kuinka tarkasti sijoituksen tuotto seuraa vertailuindeksin tuottoa. Tracking error mittaa salkunhoitajan onnistumista työssään. Mitä pienempi on tracking error, sitä vähäisempi on ollut salkun tuoton poikkeama vertailusalkun tai indeksinsä tuotosta. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 268.)

Sharpen luvulla mitataan, kuinka paljon enemmän tuottoa rahasto on tuottanut verrattuna riskittömään sijoitukseen yhtä volatilitteettiprosenttia kohti. Riskittömänä tuottona käytetään usein 3 kuukauden Euriboria. Mitä suurempi Sharpen arvo on, sitä paremmin rahasto on tuottanut suhteessa riskiinsä. (Kallunki, Martikainen, Niemelä 2002, 265.)

Sijoitusrahastojen kehityksen mittaamisen lisäksi voidaan mitata Ter-luku, joka ilmoittaa rahaston kokonaiskulut. Kokonaiskuluja ovat hallinnointipalkkiot, säilytyspalkkiot, tilinhoito- ja muut pankkikulut sekä muut palkkiot, joita kyseisen rahaston sääntöjen mukaan voidaan veloittaa suoraan rahaston pääomasta. Myös Suomen Sijoitusrahastoyhdistys on antanut suosituksen TER:n eli Total Expence Ration laskemiseksi. Uuden suosituksen mukaan rahastoyhtiöiden on raportoitava vähintään vuosikertomuksessa ja osavuosisikatsauksessa myös lähipiiriin kuuluvalla sijoituspalveluyritykselle maksetut välityspalkkiot. Maksetut palkkiot ilmoitetaan rahastokohtaisesti prosenttiosuutena rahaston maksamista välityspalkkioista laskettuna. (Puttonen, Repo 2003, 123 -124.)

10.4 Sijoitusrahastolaki

Sijoitusrahastojen tulee noudattaa Suomessa erityistä sijoitusrahastolakia, joka edellyttää arvopapereille tiettyjä vaatimuksia. Sijoitusrahastolain noudattamista valvoo Suomessa Rahoitustarkastus.

Sijoitusrahastolain 2 § pykälä käsittelee arvopapereita koskevia vaatimuksia. Sijoitusrahastolain 2 § mukaan arvopapereiden hallussapidosta voi aiheutua tappio, jonka tulee rajoittua vain arvopapereista maksettuihin määrään. Rahastojen likviditeetti ei saa vaarantaa rahastoyhtiön velvollisuutta lunastaa hallinnoimansa sijoitusrahaston rahasto-osuus ostajalle takaisin sijoitusrahastolain 49 §:n 1. momentissa ja 50 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa. (Finlex, sijoitusrahastolaki.)

Sijoitusrahastolain 69 §:n 1. momentissa tarkoitetuista arvopapereissa on oltava tarkat, luotettavat ja säännönmukaiset hinnat, jotka ovat joko markkinahintoja tai liikkeeseenlaskijasta riippumattomilla arviointimenetelmillä saatavia hintoja. Arvopaperista tai arvopapereiden sijoituskokonaisuudesta on markkinapaikalla oltava säännönmukaiset, tarkat ja kattavat tiedot. (Finlex, sijoitusrahastolaki.)

10.5 Eläkevakuutussäästäminen

Eläkevakuutussäästäminen on verotuettu säästämismuoto ja nykyisten eläkevakuutuksen sijoitustuotteina ovat rahastot tai takuusäästö. Vakuutussäästämisen ehdot ovat muuttuneet viime vuosien aikana ja ensi vuoden huhtikuusta alkaen ovat uusien sopimusten ehdot erilaiset kuin nykyisissä sopimuksissa. Tuotto-odotukset säästöille riippuvat sijoituksen kohteen menestyksestä. Nordeassa on eläkesäästämiseen tarjolla Selektaeläkevakuutus ja Selektasijoitus. Eläkevakuutussäästöillä ei ole pankkitalletusten talletussuojaa, joten eläkevakuutuksia myyvän rahoitusyhtiön vakavaraisuuteen tulee kiinnittää huomiota.

Selekta-eläkevakuutus on vapaaehtoinen eläkevakuutus, jolla voi täydentää tulevaa lakisääteistä eläkettään tai aikaistaa eläkkeelle siirtymistä. Eläkevakuutukseen maksetut maksut voi vähentää pääomatuloverotuksessa tietyin edellytyksin. Vapaaehtoinen eläke määrättyy maksettujen maksujen, kertyneiden tuottojen ja vakuutuksesta perittyjen kulujen perusteella. Eläkettä maksetaan sovitusta iästä alkaen yleensä kuukausittain joko

määräajan tai koko eliniän riippuen sopimuksen tekohetkellä voimassa olevista sopimusehdoista. Selektta-eläkevakuutukseen voi säästää kuukausittain vähintään 50 eurolla tai 600 eurolla vuodessa. Sijoitusvakuutusten sijoitusvaihtoehtoina ovat takuusäästöt, sijoitussidonnaiset säästöt tai näiden yhdistelmä. Vakuutuksista veloitetaan vuosittain hoito- ja kuormituspalkkiot. (Säästäjän ja sijoittajan opas, 20.)

Selektta-sijoitus on säästöhenkivakuutus, jossa on sekä sijoitus että henkivakuutus. Säästöhenkivakuutus tehdään määrääjäksi, suositeltava sijoitusaika 5 – 15 vuotta. Selektta-sijoitukseen liittyvä henkivakuutusturva voi olla voimassa vakuutuksenottajan sadanteen ikävuoteen saakka. Säästöhenkivakuutukseen voi sijoittaa joko kertamaksuina tai säännöllisinä maksuerinä, esimerkiksi kuukausittain. Sijoitusvaihtoehtoina ovat valittavana takuusäästöt, sijoitussidonnaiset säästöt tai näiden yhdistelmä. Säästöhenkivakuutus soveltuu hyvin lahjoittamiseen ja jäämistö suunnitteluun. Vakuutusajan päätyttyä vakuutussäästöt maksetaan sijoittajalle itselleen tai hänen määräämälleen edunsaajalle. Vakuutukseen tulleista rahoista peritään kuormituspalkkio, vakuutuksen hoitopalkkio sekä säästöt ylittävästä henkivakuutusturvasta henkivakuutusmaksu. (Säästäjän ja sijoittajan opas, Nordea, 19.)

11. Säästämisen erilaisia tapoja

Säännöllinen kuukausisäästäminen, kertasijoitus tai näiden yhdistelmä ovat erityyppisiä säästämisen vaihtoehtoja. Kaikki eivät halua sitoutua kuukausisäästämiseen vaan tekevät säästöön siirtoa elämäntilanteiden mukaisesti. Säännöllisessä palkkatyössä tai säännöllistä tuloa saavan ihmisen on helppo siirtää kuukausittain itselleen sopiva summa sivuun säästötarkoitukseen. Toiset haluavat tehdä tilisiirron heti palkkapäivänä ja toiset haluavat siirtää summan, joka on kuukaudelta jäänyt ennen uutta palkkapäivää.

11.1 Kuukausisäästäminen

Kuukausisäästösopimuksen tekeminen on tehokas säästämismuoto. Säästäminen säännöllisesti korkeampikorkoiselle tilille tai rahastoihin on hyvä ja varma keino tasaiseen pääoman kasvattamiseen sijoituskohteen mukaan. Eläkevakuutuksissakin on vaihtoehtona sijoittaa kuukausittain sopiva säästösumma turvalliseen ja maltillista tuottoa tuottavaan takuusäästöön tai erilaisiin rahastoihin, jolloin tuotot ja riskit kasvavat. Pankin kanssa tehtyä kuukausisäästösopimusta tilille, rahastoihin tai eläkesäästöön voi muuttaa tarvittaessa. Säästämisessä voi pitää taukoa ja säästösummaa voi suurentaa tai pienentää tarvittaessa. (Nordea 2009.)

11.2 Kertasijoitus

Kertasijoitus soveltuu ihmisille, joilla on tileillään pääomia ilman käyttötarkoitusta. Isoilla summilla ja pitkällä talletuksella on mahdollista saada riskitöntä ja maltillista tuottoa. Asunnon vaihto pienempään, perintö tai yrityksen myyminen voi vapauttaa pääomia asiakkaalle, joka olisi hyvä laittaa tuottamaan. Tavallisella käyttötilillä korkotuotot ovat paljon pienempiä kuin muilla vaihtoehdoilla. Sen vuoksi on tärkeää, että asiakkaalle suositellaan pankeissa erilaisia vaihtoehtoja, jotta pääoma tuottaisi paremmin. Kertasijoituksen voi tehdä esimerkiksi määräaikaistalletukseen, Selektta-sijoitukseen, joukkolainaan, rahastoihin tai korkeampikorkoisiin tileihin riippuen siitä, kuinka pitkään talletukseen pääoma on tarkoitus sitoa.

11.3 Satunnainen säästäminen

Satunnainen säästäminen sopii henkilöille, joilla ei ole säännöllisiä tuloa tai jotka eivät halua sitoutua mihinkään kuukausittaiseen säästämisen sopimukseen. Osa-aikatyö tai määräaikainen työsuhde ovat nykyään yleisiä työsuhteita. Tällöin ei haluta sitoutua mihinkään säännölliseen kuukausisäästämiseen. Säästöön siirtoa voi tehdä epäsäännöllisten tulojen takia tilanteen mukaan, satunnaisesti.

Satunnaiseen säästämiseen sopivat hyvin korkeampikorkoiset tilit, joilta voi tarvittaessa myös nostaa rahaa. Tällaisia tilejä Nordeassa ovat esimerkiksi Etutili (12 nostoa vuodessa ilman kuluja) tai KorkoExtra -tili, joka on vuoden määräaikaistalletus, mutta josta voi nostaa varoja sillä ehdolla, että korko laskee nostosta jonkin verran. Rahastot ovat myös hyvä vaihtoehto satunnaiseen säästämiseen. Rahastoista saa pääomat pois nopeasti, sillä rahastoja voi myydä ja ostaa jokaisena pankkipäivänä. (Nordea 2009.)

12. Kauppalaki

Säästämisen tuotteiden myymiseen sovelletaan Kauppalakia. Lain ehdoissa erityistä huomiota tulee kiinnittää tavaran ominaisuuksia käsittelevään lukuun 4, ja luvun pykäliin 17 ja 18, jotka käsittelevät sopimuksenmukaisuutta sekä tietoja tavarasta. Ostajalla on velvollisuus tarkistaa tavara (tuote) ennen ostopäätöksen tekemistä ja myyjän on annettava oikeat ja riittävät tiedot tuotteesta ostajalle.

Lain mukaan säästämisen ja sijoittamisen tuotteiden markkinointimateriaaleissa tulee olla riittävät tiedot erityisesti tuotteen riskien kuvauksissa. Tuote-esitteen erillistä arviointia korostaa erityisesti se, että markkinointiesite on tosiasiallisesti keskeinen asiakirja vähittäissijoittajien sijoituspäätöksessä. Kokeneet sijoittajat ja ammattilaiset ovat tietoisia riskeistä, ja aloittelevilla sijoitussäästäjillä ei ole kokemusta eri sijoitustuotteiden riskeistä. Myyjän on osattava ottaa nämä seikat huomioon tuotteita myydessään. (Finanssivalvonta 2009.)

Finanssivalvonta (Fiva) on rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomainen. Fivan toiminnan tavoitteena on finanssimarkkinoiden vakauden edellyttämä luotto-, vakuutus- ja eläkelaitosten ja muiden valvottaviksi säädettyjen vakaa toiminta, vakuutettujen etujen turvaaminen sekä yleinen luottamus finanssimarkkinoiden toimintaan. Finanssivalvonta toimii Suomen Pankin yhteydessä, mutta on päätöksenteossaan itsenäinen. Fiva seuraa mainontaa ja puuttuu kriittisesti vajaaseen mainosmateriaaliin. Viime aikoina Fiva on antanut huomautuksia rahoituslaitoksille puutteellisista esitteistä. (Suomen Pankki 2009.)

Seuraavaksi esittelen tarkemmin Kauppalain 4. luvun pykälät 17 Sopimuksen mukaisuus ja 18 Tiedot tavarasta, jotka käsittelevät tavaran ominaisuuksia. Tämä laki koskee sekä myyjää että ostajaa molemmin puolin rahoitustuotteita myydessä ja ostettaessa.

Sopimuksenmukaisuus 17 §, tarkoittaa rahoitustuotetta myydessä sitä, että tuote on lajiltaan, laadultaan ja muilta ominaisuuksiltaan vastattava sitä, mitä voidaan katsoa sovitun. Myyjän on kaupantekohetkellä täytynyt olla selvillä tästä tarkoituksesta ja ostajalla on ollut perusteltua aihetta luottaa myyjän asiantuntemukseen ja arviointiin. Tuotteen on

vastattava ominaisuuksiltaan sitä, mihin myyjä on viitannut myydessään tuotetta. Jos tavara poikkeaa tästä, on tuotteessa virhe. (Finlex, Kauppalaki.)

Jos tuotetta myydään riskittömänä, ja siitä aiheutuukin ostajalle tappio, on tuote ollut virheellinen. Myyjä on tässä tapauksessa vastuussa tuotteen virheellisyydestä ja on velvollinen korvaamaan ostajalle aiheutuneen tappion.

Tiedot tavarasta 18§ tarkoittaa, että tavarassa on virhe, jos se ei vastaa niitä tietoja, jotka myyjä on antanut tavarän ominaisuuksista tai käytöstä tavaraa markkinoitaessa tai muuten ennen kaupantekoa ja joiden voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan. Tavarassa on myös virhe, jos se ei vastaa niitä tietoja, joita joku muu kuin myyjä, aikaisemmassa myyntiportaassa tai myyjän lukuun, on ennen kaupantekoa tavaraa markkinoitaessa antanut sen ominaisuuksista tai käytöstä ja joiden voidaan olettaa vaikuttaneen kauppaan. Tavarän ei kuitenkaan katsota olevan virheellinen, jos myyjä ei ollut eikä hänen olisi pitänytkaan olla selvillä näistä tiedoista. Säännöksiä ei sovelleta, jos tiedot on ajoissa selkeällä tavalla oikaistu. (Finlex, Kauppalaki.)

13. Talletussuoja pääomille

Pankeilla on erityinen talletussuoja pääomille. Se nousi 20 000:sta 50 000:een syksyllä 2008, kun tämänhetkinen taantuma alkoi vaikuttaa pankkimailmaan. Talletussuojan vuoksi osa tallettajista on hajauttanut pääomansa eri pankkeihin. Tallettajien talletukset korvataan pankin maksukyvyttömyystilanteessa Talletussuojarahastosta 50 000 euroon saakka. Talletusten tai tilien lukumäärästä riippumatta tallettajan talletukset yhdessä pankissa korvataan enintään 50 000 euroon asti.

Talletussuoja koskee erikseen jokaisen perheenjäsenen talletuksia ja erikseen jokaista talletustilin yhteisomistajaa. Lain tarkoittama yhteisomistaja ei ole henkilö, jolla on vain tilinkäyttöoikeus tiliin. Suojan piiriin kuuluvat kaikki yksityishenkilöt, yritykset, säätiöt sekä julkisyhteisöt, kuten kunnat ja seurakunnat. (Kontkanen 2009, 114.)

Jos tallettaja osoittaa luotettavasti, että saaminen perustuu varoihin, jotka tallettaja on saanut omassa käytössä olleen asunnon myynnistä ja että varat käytetään uuden, tallettajan omaan käyttöön tulevan asunnon hankkimiseen, tallettajan saaminen maksetaan kuitenkin täysimääräisesti. Edellytyksenä on lisäksi, että varat on talletettu tilille enintään 6 kuukautta ennen valvontaviranomaisen päätöstä Talletussuojarahaston maksuvelvollisuudesta. (Kontkanen 2009, 114.)

Talletussuojarahasto ei korvaa tiettyjä sijoitustoimintaan käytettävillä tileillä olevia rahoja, mikäli tiliä ei pankin tai sijoituspalveluyrityksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaan voi käyttää mihinkään muuhun. Nämä saamiset korvataan sijoittajien korvausrahastosta. (Kontkanen 2009, 114.)

14. Pääomien verotus

Talletusten ja joukkovelkakirjalainojen koroista peritään korkotulon lähdeverolain mukainen 28 %:n lähdevero. Korkotulon lähdevero on lopullinen kertaluonteinen vero, joka pidätetään Suomesta saaduista koroista, jos koron saajana on yksityishenkilö tai kotimainen kuolinpesä. Pankki huolehtii koron maksun yhteydessä lähdeveron pidättämisestä ja sen tilittämisestä valtiolle. Koron maksajana pankki ei ilmoita veroviranomaisille kenelle lähdeveron alaisia korkoja on maksettu. Koron saajan ei myöskään tarvitse ilmoittaa saamiaan lähdeverotettuja korkotuloja omassa veroilmoituksessaan. (Verohallitus 2009.)

Korkotulon lähdeveron alaisia korkoja ovat kotimaasta saadut talletustilien korot ja joukkolainojen, myös vaihtovelkakirja- ja optiolainojen korot sekä indeksilainojen tuotot. Myös ns. osaketalletustilien tuotot ovat korkotulon lähdeveron alaisia, vaikka niiden tuotot ovat riippuvaisia osakekurssien kehityksestä. (Pörssisäätiö 2009.)

Luovutusvoitto on veronalaista tuloa riippumatta siitä, kuinka kauan luovuttaja on omistanut omaisuuden ja siitä, miten hän on saanut omaisuuden (ostamalla, lahjana, perintönä jne.) Kotimaisten ja ulkomaisten arvopapereiden ja sijoitusrahastojen tuotot sekä myyntivoitoista saadut luovutusvoitot ovat veronalaista tuloa. Verovelvollisen on ilmoitettava luovutusvoitot veroilmoituksessaan. Luovutusvoitto on pääomatuloa, jota verotetaan 28 % pääomatuloveron mukaisesti. (Verohallitus 2009.)

Luovutusvoiton ja -tappion määrä lasketaan siten, että omaisuuden luovutushinnasta (eli saadusta vastikkeesta) vähennetään omaisuuden poistamatta oleva hankintameno ja voiton hankkimisesta olleet menot. Luovutusvoittoa tai -tappiota laskettaessa hankintameno ja luovutushinta otetaan huomioon nimellisestä määrästä. Mahdollinen rahan reaaliarvon muutos ei siis vaikuta luovutusvoiton laskentaan, vaikka omaisuus olisi hankittu kauan aikaa sitten. (Verohallitus 2009.)

Yhtiöiden maksamien osinkotuottojen verotuskäytäntö on erilainen. Osinkojen verotukseen vaikuttaa, onko osinkoa maksava yritys listattu pörssissä vai onko yritys listaamaton eli muu kuin julkisesti noteerattu yhtiö. Osinkoa maksavan yrityksen kotipaikka vaikuttaa myös osinkoverotuskäytäntöön. Toisesta EU-maasta saatua yrityksen osinkoa

verotetaan samoin kuin kotimaisesta yhtiöstä saatua osinkoa, mutta EU:n ulkopuolelta saatua osinkoa verotetaan kokonaan ansiotulon mukaan. (Verohallitus 2009.)

Pörssissä listatun yhtiön maksama osinko on luonnolliselle henkilölle ja kuolinpesälle kokonaisuudessaan pääomatulo-osinkoa siten, että 70 % osingosta on veronalaista pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa. Osakkeenomistaja maksaa saamastaan osinkotulosta näin ollen 19,6 % veroa. Ennakkoveroa osinkotuloista pidätetään vain 19 % ja 0,6 % maksetaan lopullisessa verotuksessa. (Verohallitus 2009.)

Listamattomasta yhtiöstä saatu osinko jaetaan pääomatulo-osinkoon ja ansiotulo-osinkoon. Pääomatulo-osinkoa on 9 %:n vuotuinen tuotto osingonsaajan omistamien osakkeiden matemaattisesta arvosta. 9 %:n vuotuisen tuoton ylittävältä osalta saatu osinko on ansiotulo-osinkoa. Ansiotulo-osingosta 70 prosenttia on veronalaista ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. (Verohallitus 2009.)

Osakkeiden matemaattinen arvo lasketaan jakamalla yhtiön nettovarallisuus yhtiön osakkeiden lukumäärällä. Osakkeiden matemaattisen arvon kautta lasketun verovapaan osuuden enimmäismäärä on 90 000 euroa / henkilö / vuosi. Laskelmassa huomioidaan kaikki verovelvollisen vuoden aikana saamat osingot listamattomista yhtiöistä.

Jos 9 %:n tuotto-osuus verovelvollisen omistamien osakkeiden matemaattisesta arvosta ylittää yli 90 000 euron verovapaan osuuden, verotetaan ylimenevä osa 70 % pääomatulona ja 30 % muodostaa uuden verovapaan osuuden. (Verohallitus 2009.)

Joukkolainan korko on yleensä korkotulon lähdeveron alaista tuloa, mutta kaupan yhteydessä saadut korkohyvitykset verotetaan pääomatuloina. Korkohyvityksen saajalle joukkolainan myyntipäivään mennessä kertynyt korko eli jälkimarkkinahyvitys on pääomatuloa. Maksajalle se taas on vähennyskelpoinen kulu, jonka hän saa vähentää pääomatuloistaan tai alijäämähyvityksenä 28 % ansiotulojen veroista. Välittäjä ilmoittaa tiedon verottajalle, joka tekee vähennyksen viran puolesta. (Verohallitus 2009.)

15. Selvitys säästäjäasiakkaiden kiinnostuksesta säästämiseen

(Tämä osio on julkinen vuonna 2012)

15.1 Selvityksen tulokset

(Tämä osio on julkinen vuonna 2012)

15.2 Selvitysprosessin arviointi

(Tämä osio on julkinen vuonna 2012)

16. Yhteenveto

Nordeassa on hyvät ja monipuoliset tuotteet erilaisille säästäjäasiakkaille. Jokaiselle säästäjälle löytyy sopiva tuote ja tavoitteet säästämisen suhteen tulee saavutettua. Sopivan tuotteen löytymiseksi tulee ottaa huomioon säästämisen asiakkaan sijoitettava summa, sijoitusaika, sijoitustapa, korkotuottovaatimus, sijoituskokemus sekä riskinotto-kyky. Sen jälkeen voidaan suositella jotakin tuotetta, joka olisi sopiva asiakkaalle.

Säästämisen tuotteiden valikoima on laaja riskittömistä talletustileistä riskipitoisempiin pörssiosakkeisiin. Valintaan vaikuttaa myös, haluaako säästäjä helpon ja vaivattoman sijoitustuotteen, jota ei tarvitse seurata jatkuvasti vai tuotteen, jonka kurssivaihteluita on seurattava päivittäin. Asiakkaan riskinsietokyky vaikuttaa tämän päätöksen tekemiseen.

Helppoja sijoitustuotteita ovat erilaiset tilit ja joukkolainat. Haasteellisempia ja verotuksellisesti vaikeampia tuotteita ovat erilaiset osake- ja rahastosijoitukset. Osake- ja rahastosijoituksista saadut voitot ja osingot on ilmoitettava verotukseen itse, kun vastaavasti tilien ja eräpäivään saakka pidettyjen joukkolainojen korkotuotoista tehtävät lähdeveron pidätykset hoitaa tuotteita myyvä rahoituslaitos. Tilien ja eräpäivään saakka pidettyjen joukkolainojen korkotuottoja ei myöskään tarvitse ilmoittaa verotuksessa.

16.1 Säästämisen ideologia

Säästämisen ideologia on hyvä opettaa jo varhain lapsuudessa. Idea siitä, että säästämisen kautta voi saavuttaa unelmansa, on yksi hyvä tavoite elämässä. Selkeä säästämisen päämäärä ja johdonmukainen säästösuunnitelma lisäävät myös motivaatiota tavoitteen saavuttamiseksi. Säästösuunnitelma voi olla lyhyt, tavoitteena esimerkiksi lomamatka tai pitkäkestoinen säästämisen suunnitelma, jonka päämääränä ovat turvatut eläkepäivät. Eri elämäntilanteisiin voidaan räätälöidä yksilöllinen säästämisen suunnitelma, joka sopii asiakkaalle. Elämäntilanteiden muuttuessa suunnitelmia voi muuttaa ja päivittää esimerkiksi yleisen korkotason tai uusien tuotteiden markkinoille tuleminen takia.

Erilaisista elämäntilanteista johtuen kaikilla ei ole mahdollista säästää kuukausittain tai tehdä kertasijoituksia, mutta elämä on pitkä aika ja siihen kuuluvat erilaiset vaiheet elämässä. Vastoinikäymisten, avioeron, työttömyyden tai sairauden sattuessa säästöistä

voi olla suuri apu ja kaikkeen on syytä varautua. Säästöt ovat eräänlainen vakuutus itselle ja se luo turvaa tulevaisuuteen.

16.2 Asiakastuntemus

Pankin palveluneuvojat ovat tärkeitä henkilöitä avaamaan keskustelun säästämisestä asiakkaan kanssa. Sopiva tarjous, sijoitussuositus tai mielenkiintoinen tuote korkotuotteen voi herättää asiakkaassa säästämisen idean, jota ei kannata jättää käyttämättä. Se on molemminpuolinen etu ja molemmat ovat tyytyväisiä. Etua palveluneuvojilla on siitä, jos tunnistaa asiakkaan tilanteen ja löytää asiakkaan elämäntilanteeseen sopivan säästämisen ratkaisun. Kaj Storbackan kirjoittamassa kirjassa ”Asiakkuuden arvon lähteillä” oli hyviä esimerkkikysymyksiä asiakastuntemuksesta:

Osaamisena on perinteisesti pidetty asiantuntemusta. Yrityksellä täytyy kuitenkin olla myös asiakastuntemusta! Asiakastuntemusta ei saavuteta vain kuuntelemalla asiakasta, vaan ymmärtämällä aidosti asiakkaan arvontuotantoa. Millaisella prosessilla asiakas tuottaa arvoa itselleen? Mikä on arvokasta hänelle? Millaisia tavoitteita hänellä on? Miten voimme auttaa häntä pääsemään tavoitteisiinsa? Mikä on meidän roolimme asiakkaan elämässä?

(Storbacka 1999,15.)

Asiakaskontakteja omaavilla työntekijöillä asiakkaita koskevat tiedot ovat erityisen tärkeitä. Niiden avulla asiakas opitaan tuntemaan paremmin ja ymmärretään, millaisia tavoitteita hänellä on. Se edellyttää ainakin suurissa yrityksissä tietojen jatkuvaa tallentamista ja päivittämistä asiakastietokantaan. Vaikeus on siinä, osataanko tietoja hyödyntää ja käyttää tehokkaasti, kun työntekijät käyttävät niitä eri yhteyksissä. Uusien ja päivitettyjen tietojen syöttäminen asiakastietojärjestelmään on työntekijöiden varassa. Hajauteissa organisaatiossa, jossa vastuu on etulinjassa esimerkiksi pankissa kassoilla, tarvittavien asiakastietojen saatavuus on edellytys, jotta asiakastyytyväisyys toteutuisi.

Asiakas käyttää esimerkiksi pankissa useita palvelupisteitä: henkilökohtaista palveluneuvojaa, päivittäiskassapalvelupistettä, Contact Centeriä (puhelinpalvelu), joten vinkit ostoaikeista ja muista tulevaisuuden suunnitelmista ovat tärkeitä kirjata asiakastietojärjestelmiin. Vinkeistä voi seurata seuraavassa asiakaskontaktissa toteutunut kauppa. Toi-

saalta myös sellainen tilanne, että asiakas ei ole kiinnostunut jostain tuotteesta, on hyvä kirjata järjestelmiin, jotta tuotetta ei seuraavan kerran asiakaskontakteissa suositeltaisi. Hyvien ja ajantasaisen asiakastietojen ansiosta palvelu nopeutuu ja paranee, kun asiakkaan toiveet ja tavoitteet tunnetaan paremmin.

16.3 Asiantuntijuus

Pankkihenkilön asiakastuntemuksen lisäksi asiantuntijuus ja ammattitaito myyntityössä ovat ensiarvoisen tärkeitä asioita, jotta asiakkaan luottamus ansaittaisiin ja asiakas tekisi ostopäätöksen haluamastaan tuotteesta. Asiantuntemuksen ansiosta voidaan asiakkaalle tarjota tuotteita ja ratkaisuja, joista hänellä ei vielä ole tietoa. ”- Yhtä tärkeää on hyödyntää yrityksen omaa osaamista ja arvioida, millä tavoin sitä voisi siirtää asiakkaalle, jotta tämän arvontuotanto paranisi” kirjoittaa Storbacka uusien mahdollisuuksien tarjoamisesta asiakkaille, jotta asiakkuuslähtöisyys toteutuisi. (Storbacka 1999, 91).

Pidän jatkuvaa koulutusta tärkeänä osana pankkivirkailijan työtä: Markkinoille tulee jatkuvasti uusia säästämisen ja sijoittamisen tuotteita uudenaikaisine ehtoineen, ja tuotteet on ensin sisäistettävä hyvin itse ennen kuin niitä voi alkaa asiakkaille myymään. Jotkin tuotteet ovat vaativia ja riskinmahdollisuuskin on suurempi. Silloin myös myyjän vastuu on suuri, kun hän suosittelee tuotteita asiakkaille. Mitä parempi on asiantuntijuus erilaisiin tuotteisiin, sitä helpompi niitä on myydä ja suositella asiakkaille. Tällöin myös asiakkaiden erityistarpeisiin saadaan vastattua juuri oikeanlaisella ja ajankohtaisella tuotteella.

Ahrnell ja Nicou kiteyttivät kirjassaan Osaamisen markkinointi, 1991, asiantuntijayrityksen kilpailukeinon seuraavasti ”Asiantuntijayritystä asiakkaat lähestyvät ensi kädessä siksi, että heiltä puuttuu ongelman ratkaisemiseen tarvittavaa tietoa. – Asiantuntijayritys menestyy, kun sen työntekijät osaavat synnyttää luottamusta kykyynsä ratkaista asiakkaiden ongelmia”.

16.4 Talouden seuranta, ajankohtaiset tuotteet

Talouden seuraaminen päivittäin eri medioista on tärkeää, sillä asiakkaat ovat hyvin kiinnostuneita tietämään ajankohtaisista tuotteista ja lakimuutoksista, jotka koskevat

omaa taloutta. Tällä hetkellä kiinnostavana puheenaiheena medioissa ovat uudistunut pitkäaikaissäätämislaki ja uudet tuotteet, jotka ovat tulossa mahdolliseksi uuden lain astuttua voimaan. Uusien pitkäaikaissäätämisen tuotteiden ostopäätökseen vaikuttavat medioiden mukaan: hinta, korkotuotto-odotukset, tilinhoitokulut, riskit pääoman menettämisestä ja veroedut. Mielestäni tärkeää medioissa käytyjen keskustelujen perusteella olisi saada uudet tuotteet helposti ymmärrettäviksi.

Tiliehtojen selkeys ja ymmärrettävyys lisäävät rohkeutta aloittaa pitkäaikainen säästäminen. Tuote-esittelyt ja vertailut tuotto-odotuksista kuluineen loisivat tietoisuutta tuotteista ja tuotteiden helppo ostaminen esimerkiksi verkkopankin kautta voisi helpottaa ostopäätöksen tekemistä. Säästetyn pääoman hyvä seurantamahdollisuus, säästösopimusten muuttaminen ja tauot säästämisessä elämäntilanteiden mukaan vuosien varrella eivät loisi myöskään niin suuria paineita säästäminen tuotteen ostopäätöksen tekoon.

Tietoisuutta uusista tuotteista lisätään järjestämällä asiakkaille säästämiseen liittyviä teemailtoja. Erilaiset sijoitusillat kiinnostavat sijoittaja-asiakkaita ja hyvät sijoitusneuvojen vinkit helpottavat ostopäätöksen tekemistä sijoitustuotteesta. Hyvä esittely tuotteesta lisää tuotteen läpinäkyvyyttä ja mahdollistaa kaupan.

Säästämisen erilaisia laskureita on käytettävissä Nordea.fi sivustoilla. Laskureiden avulla voi kokeilla kuukausisäästön tai kertatalletuksen tuotto-odotuksia eripituisille ajanjaksoille. Selkeä ja johdonmukainen säästämisen suunnitelma tuotto-odotuksineen motivoi henkilöasiakasta saavuttamaan päämääränsä säästämisen suhteen. Pitkäaikaisen säästämisen kohteena olevat unelmat voivat toteutua ja pankki voi olla niiden toteuttamisessa mukana oikeilla tuotteilla ja oikeaan aikaan. Kyse on vain siitä, että osaamme tarjota säästäjäasiakkaalle sopivan ja räätälöidyn ratkaisun tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lähteet

Kirjallisuus:

Ahrnell, Britt-Marie & Nicou, Monica 1991. Osaamisen markkinointi.
Jyväskylä: Weilin + Göös.

Blomqvist, Ralf, Dahl, Johan & Haeger, Tomas 1993. Suhdemarkkinointi.
Jyväskylä: Weilin + Göös, alkuperäinen kustantaja: IHM Förlag Ab.

Hyöty, Jussi 2006. Osakekeissien pauloissa. Helsinki: Talentum Media Oy.

Kallunki, Juha-Pekka, Martikainen, Minna & Niemelä, Jaakko 2002.
Ammattimainen sijoittaminen. Jyväskylä: Talentum Media Oy.

Knupfer, Samuli & Puttonen, Vesa 2007. Moderni rahoitus. 3. uudistettu painos.
Juva: WSOY 2004.

Kontkanen, Seppo 2009. Pankkitoiminnan käsikirja.
Vammala: ISBN 978-952-5684-13-1.

Möttölä, Matias 2008. Rahaa rahastoilla. Matias Möttölä ja Helsingin Sanomat. Karisto.

Nordea Pankki Suomi Oyj 2008. Säästäjän ja sijoittajan opas.

Nordea, Tuloslaskelma ja tase 2007.

Nordea 2009. Tilastokeskus, Suomen pankki, Finanssialan keskusliitto, OMX.
Kotitalouksien rahoitusvarallisuus 1979Q1 -2009Q3.

Puttonen, Vesa & Repo, Eljas 2007. Miten sijoitan rahastoihin? 4. uudistettu painos.
Juva: WSOY.

Pörssisäätiö 2009. Sijoitusrahasto-opas. Helsinki.

Storbacka, Kaj 1999. Asiakkuuden arvon lähteillä. Juva: CRM Finland ja WSOY.

Artikkelit:

Clausen, Christian 2009. Nordean Tulosjulkistus Q3.

Kirsikkala 2009. Osakkeilla eläkkeelle. Aamulehti 19.9.2009.

Koistinen, Jouni 2009. Eläkesäästäminen monipuolistumassa. Sofia Pankki.
[online] [viitattu 25.9.2009].
<https://www.sofia.fi/fi/markkinat/tietoasijoittamisesta>

- Koskinen, Petri 2009. Lähes täydellinen lakiesitys. Talouselämä 17.9.2009. [online] [2.10.2009].
<http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/article329075.ece>
- Laurila, Aila-Liisa 2009. Osakesalkku voi poikia paremmin eläkerahaa kuin säästöposu. Aamulehti 27.9.2009.
- Petäinen, Minna 2009. Suomalainen ei säästämisiään suunnittele. Taloustaito 8.9.2009. [online] [viitattu 29.9.2009].
<http://www.taloustaito.fi/fi-FI/uutiset>
- Simola, Ulla 2009. Eläkesäästäjillä on pian mistä valita. Taloustaito 16.9.2009. [online] [25.9.2009]. <http://www.taloustaito.fi/fiFI/uutiset>
- Taipale, Taru 2009. Raha menee taas rahastoihin. Talouselämä 9.7.2009. [online] [viitattu 29.9.2009].
<http://www.talouselama.fi/sijoittaminen>
- Svartström, Tarja 2009. Nordean säästämisen tutkimus: suomalainen säästää tilille vaila suunnitelmaa. [online] [viitattu 31.10.2009].
<http://www.nordea.fi/artikkelit>
- Vanhanen, Hannu S. 2009. Eläkkeeseesi kaivetaan nyt tällaista sudenkuoppaa. Kauppalehti 26.9.2009. [online] [viitattu 26.9.2009].
<http://www.kauppalehti.fi/uutiset>
- Internet:
- Finanssivalvonta, tilastot rahastoyhtiöiden markkinaosuudet. [online] [viitattu 21.9.2009].
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tilastot>
- Finanssivalvonta, vakavaraisuusvalvonta. [online] [viitattu 8.10.2009].
<http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta>
- Finanssivalvonta, pitkäaikaissäästämispalvelua voivat tarjota jatkossa kotimaiset ja ulkomaiset talletuspankit, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt. Tiedote 34/2009 [online] [27.11.2009].
- Finanssivalvonta, indeksilainojen markkinointimateriaali ei täytä vaatimuksia. Tiedote 12/2009. [online] [28.11.2009].
- Finlex, kauppalaki. [online] [viitattu 21.9.2009].
- Finlex, sijoitusrahastolaki. [online] [viitattu 21.9.2009].
- Kauppalehti, kotimaiset korot. [online] [viitattu 29.9.2009].
<http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/korot/#kayttelytili>
<http://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/korot/#saastotili>

- Morningstar, Rahasto-opas: Tuottoja verrataan indeksiin. [online] [viitattu 4.10.2009].
<http://www.morningstar.fi/>
- Nordea.fi, erikoissijoitusrahastot. [online] [viitattu 17.10.2009].
<http://www.nordea.fi>
- Nordea.fi, joukkolainarahastot. [online] [viitattu 17.10.2009].
<http://www.nordea.fi>
- Nordea.fi, päivittäiset raha-asiat: e-possu, palkkatili. [online] [viitattu 13.12.2009]
<http://www.nordea.fi>
- Nordea.fi, rahamarkkinarahastot. [online] [viitattu 17.10.2009].
<http://www.nordea.fi>
- Nordea.fi, RahastotNyt 19.9.2009. [online] [viitattu 21.9.2009].
www.nordea.fi, RahastotNyt
- Nordea.fi, säästämisen ja sijoittamisen tilit. [online] [viitattu 13.12.2009]
<http://www.nordea.fi>
- Nordea.fi, säästöt ja sijoitukset. Joukko- ja indeksilainat. [online] [viitattu 13.12.2009]
<http://www.nordea.fi>
- Nordea.fi, säästöt ja sijoitukset. Säännöllisen säästämisen sopimus.
[online] [viitattu 13.12.2009] <http://www.nordea.fi>
- Pörssisäätiö, mita_arvopapereista_pitaisi_tietaa.ppt. [online] [viitattu 28.9.2009].
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit>
- Pörssisäätiö, pitkäkoron rahastot. [online] [viitattu 17.10.2009].
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/miten-valitsen-korkosijoituksen>, 3
- Pörssisäätiö, vero-opas. [online] [viitattu 7.11.2009].
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/sijoittajan-vero-opas-2009,4>
- Pörssisäätiö, osakeopas. [online] [viitattu 29.11.2009].
<http://www.porssisaatio.fi/artikkelit/osakeopas>, 5
- Sijoitusrahastoyhdistys, sijoitusrahastot. [online] [viitattu 7.11.2009].
http://www.sijoitusrahastot.fi/koti/info/fi_FI/perusinfo/
- Suomen sijoitustutkimus. [online] [viitattu 16.10.2009].
<http://www.sijoitustutkimus.fi/lehdistotiedotteet/lehdisto.pdf>
- Suomen Pankki, finanssivalvonta. [online] [29.11.2009].
http://www.suomenpankki.fi/fi/suomen_pankki/tiedotteet
- Suomen Pankki, tilastot, sijoitusrahastot. [online] [viitattu 21.9.2009].
<http://www.bof.fi/tilastot>

Suomen Pankki, talletukset vaateittain. [online] [viitattu 3.10.2009].
<http://www.suomenpankki.fi/tilastot>

Tilastokeskus, kotitalouksien varallisuutta ja perintöjä kuvaavat tietokantataulukot.
[online] [viitattu 28.11.2009].
<http://www.tilastokeskus.fi/tilastot>

Tilastokeskus, Kuluttajabarometri. [online] [27.9.2009].
<http://www.tilastokeskus.fi>

Valuatum, P/E-luku. [online] [viitattu 25.10.2009].<http://www.valuatum.com>

Verohallitus. [online] [viitattu 28.9.2009]. Vero.fi
<http://portal.vero.fi>